

เอกสารประกอบการคัดเลือกแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice)

การต่อยอดพัฒนานวัตกรรมทางการบริหารจัดการศึกษา

การจัดการเรียนรู้ การนิเทศติดตามและประเมินผลของสถานศึกษา

โครงการ Innovation For Thai Education (IFTE) นวัตกรรมการศึกษา

เพื่อพัฒนาการศึกษาประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2569

การพัฒนาการจัดการเรียนรู้สะเต็มศึกษาร่วมกับแนวคิด

Project-based Learning เพื่อส่งเสริมทักษะ Soft power

ของนักเรียนในยุคใหม่ สำหรับโรงเรียนเทศบาลสันป่ายางหนอง

นางอัจฉราภรณ์ แก้วจันทร์

ตำแหน่ง ครู วิทยฐานะ ครูชำนาญการพิเศษ

โรงเรียนเทศบาลสันป่ายางหนอง สังกัดเทศบาลเมืองลำพูน

บทคัดย่อ

ชื่อเรื่อง การพัฒนาการจัดการเรียนรู้สะเต็มศึกษาร่วมกับแนวคิด Project-based Learning เพื่อส่งเสริมทักษะ Soft power ของนักเรียนในยุคใหม่ สำหรับโรงเรียนเทศบาลสันปายางหนอง

ชื่อผู้ศึกษา อัจฉราภรณ์ แก้วจันทร์

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) พัฒนาทักษะ Soft Power ยุคใหม่ 3 ด้าน ได้แก่ ทักษะการคิดสร้างสรรค์และยกระดับภูมิปัญญาท้องถิ่น ทักษะการทำงานร่วมกันและการเป็นผู้นำ และทักษะการสื่อสารและการเล่าเรื่องเชิงสร้างสรรค์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 (2) บูรณาการการเรียนรู้สะเต็มศึกษา (STEM Education) ร่วมกับภูมิปัญญาท้องถิ่นจังหวัดลำพูน ผ่านโครงงานวิทยาศาสตร์ประยุกต์ เรื่อง โครงงานสิ่งประดิษฐ์ "หมวกพัดลมจิ๋วมหัศจรรย์" และโครงงานทดลอง "ปฏิบัติการ SPYN-Zero" และ (3) ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รวมถึงความพึงพอใจของนักเรียนและภาคีเครือข่ายชุมชน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเทศบาลสันปายางหนอง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน สังกัดกองการศึกษา เทศบาลเมืองลำพูน ภาคเรียนที่ 1-2 ปีการศึกษา 2568 จำนวน 1 ห้องเรียน (ประมาณ 30 คน) ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย (1) แผนการจัดการเรียนรู้สะเต็มศึกษาร่วมกับแนวคิด Project-based Learning จำนวน 40 ชั่วโมง (2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเรียนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สารที่ 1 วิทยาศาสตร์ชีวภาพ (มาตรฐาน ว 1.2) (3) เกณฑ์รูบริกส์ประเมินชิ้นงานนวัตกรรมต้นแบบ และ (4) แบบประเมินทักษะ Soft Power ยุคใหม่ 3 ด้าน และแบบประเมินความพึงพอใจของภาคีเครือข่ายครู ผู้ปกครอง และนักเรียน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการทดสอบค่าทีแบบกลุ่มสัมพันธ์ (Dependent Samples t-test)

ผลการใช้นวัตกรรมพบว่า

1. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้สะเต็มศึกษาร่วมกับแนวคิด Project-based Learning มีประสิทธิภาพบรรลุตามเกณฑ์ E_1/E_2 ไม่ต่ำกว่า 80/80 ที่กำหนดไว้ โดยมีอัตราความก้าวหน้าสะสมของผลคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนปีการศึกษา 2568 สูงกว่าปีการศึกษา 2566 ถึงร้อยละ 24.53

2. คะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์หลังเรียนของนักเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีนักเรียนไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ผ่านเกณฑ์การประเมินชิ้นงานนวัตกรรมต้นแบบในระดับ "ดี" ขึ้นไป

3. นักเรียนมากกว่าร้อยละ 80 มีผลการประเมินทักษะ Soft Power ทั้ง 3 ด้านในระดับดีถึงดีเยี่ยม (ด้านความคิดสร้างสรรค์และการต่อยอดทุนทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น ร้อยละ 90.00 ด้านการทำงานร่วมกันและภาวะผู้นำ ร้อยละ 93.30 และด้านการสื่อสารและการเล่าเรื่องเชิงสร้างสรรค์ ร้อยละ 86.60) โดยนักเรียน ผู้ปกครอง และภาคีเครือข่ายชุมชนรอบโรงเรียนมีความพึงพอใจต่อการใช้นวัตกรรมโดยภาพรวมอยู่ในระดับ "พึงพอใจมากที่สุด" ($\bar{X} = 4.78$) และสามารถนำนวัตกรรมไปใช้ควบคุมประชากรลูกน้ำ ยุงลายและภัยความร้อนในพื้นที่ได้อย่างเป็นรูปธรรม

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อ	ก
สารบัญ	๗
องค์ประกอบที่ 1 ด้านความสำคัญของนวัตกรรม	1
1. ความเป็นมาและสภาพปัญหา	1
2. แนวทางการแก้ไขปัญหาและการพัฒนา	3
3. กรอบแนวคิดในการพัฒนา/ขอบเขตนวัตกรรม	6
4. ความสำคัญและประโยชน์ของการพัฒนา	9
องค์ประกอบที่ 2 ด้านกระบวนการพัฒนารูปแบบหรือแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้	11
1. วัตถุประสงค์และเป้าหมายการพัฒนา	11
2. หลักการ ทฤษฎี แนวคิดในการพัฒนา	11
3. การออกแบบแนวทางการพัฒนา	19
4. การมีส่วนร่วมในการพัฒนา	21
5. การนำไปใช้	23
6. การประเมินและการปรับปรุง	23
องค์ประกอบที่ 3 ด้านผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานตามรูปแบบพัฒนานวัตกรรมการศึกษา	25
3.1 ผลที่เกิดขึ้นกับสถานศึกษา	25
3.1.1 ข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษา	25
3.1.2 มีการดำเนินงานการบริหารจัดการของสถานศึกษา	26
3.1.3 การมีเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา	28
3.1.4 การยอมรับที่มีต่อสถานศึกษา	29
3.2 ผลที่เกิดขึ้นกับครูผู้สอน	30
3.2.1 การออกแบบและการจัดการเรียนรู้	30
3.2.2 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้	31
3.2.3 การพัฒนาสื่อการเรียนรู้	31
3.2.4 การวัดและประเมินผล	32
3.3 ผลที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน	32
3.3.1 ผู้เรียนมีผลการพัฒนาที่เกิดจากการใช้นวัตกรรม	32
3.4 การขยายผล	36
บรรณานุกรม	37
ภาคผนวก	38

ชื่อเรื่อง การพัฒนาการจัดการเรียนรู้สู่เติมเต็มศึกษาร่วมกับแนวคิด Project-based Learning เพื่อส่งเสริมทักษะ Soft power ของนักเรียนในยุคใหม่ สำหรับโรงเรียนเทศบาลสันปายางหน่อม

ชื่อผู้เสนอผลงาน

นางอัจฉราภรณ์ แก้วจันทร์

ตำแหน่ง ครูผู้สอนระดับประถมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนเทศบาลสันปายางหน่อม

สังกัด กองการศึกษาเทศบาลเมืองลำพูน

องค์ประกอบที่ 1 ด้านความสำคัญของนวัตกรรม

1. ความเป็นมาและสภาพปัญหา

ท่ามกลางกระแสความเปลี่ยนแปลงอย่างพลิกผันของโลกยุคปัจจุบัน (BANI World) ที่เต็มไปด้วยความเปราะบาง ความวิตกกังวล ความไม่เป็นเส้นตรง และความคลุมเครือ ส่งผลให้สถานศึกษาต้องเผชิญความท้าทายสำคัญในการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนให้ก้าวทันความต้องการของสังคมอนาคต (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2566) การจัดการเรียนรู้แบบดั้งเดิมที่เน้นการถ่ายทอดเนื้อหาตามตำราหรือการทดลองทางวิทยาศาสตร์แบบสำเร็จรูป (Cookbook Lab) จึงไม่เพียงพอต่อการสร้างภูมิคุ้มกันและทักษะการปรับตัวให้แก่เยาวชน แต่จำเป็นต้องเร่งบูรณาการองค์ความรู้และทักษะการคิดขั้นสูงผ่านกระบวนการลงมือปฏิบัติจริงในลักษณะของงานวิจัยเชิงวิทยาศาสตร์ระดับท้องถิ่น (รักษพล ธนะจรัส, 2567) ควบคู่ไปกับการบ่มเพาะทักษะ "Soft Power" ซึ่งครอบคลุมถึงการคิดสร้างสรรค์เชิงนวัตกรรม การสื่อสารทางวิทยาศาสตร์สู่สาธารณะ (Science Communication) การทำงานร่วมกับผู้อื่น และการประยุกต์ใช้ทุนทางธรรมชาติ วัตถุบิชีวภาพ หรือภูมิปัญญาท้องถิ่นมาพัฒนาต่อยอดเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีมูลค่าเพิ่ม (กระทรวงวัฒนธรรม, 2567) โรงเรียนเทศบาลสันปายางหน่อม ในฐานะสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน จึงจำเป็นต้องพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับบริบทความเปลี่ยนแปลงดังกล่าว เพื่อยกระดับสมรรถนะการวิจัยทางวิทยาศาสตร์ประยุกต์และเตรียมความพร้อมให้ผู้เรียนเติบโตเป็นนวัตกรยุคใหม่ที่สามารถขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์ได้อย่างยั่งยืน

เพื่อตอบสนองต่อแนวโน้มความเปลี่ยนแปลงดังกล่าว กระทรวงศึกษาธิการ (2566) จึงได้กำหนดนโยบายสำคัญที่มุ่งเน้นการพลิกโฉมกระบวนการเรียนรู้ด้วยการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เพื่อขับเคลื่อนและยกระดับสมรรถนะสำคัญของผู้เรียนให้พร้อมสอดคล้องกับศตวรรษที่ 21 ซึ่งแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพสูงในการพัฒนาผู้เรียนในยุคนี้ คือ การจัดการเรียนรู้สู่เติมเต็มศึกษา (STEM Education) ที่มุ่งบูรณาการวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิศวกรรมศาสตร์ และคณิตศาสตร์ เพื่อสร้างทักษะการคิดวิเคราะห์และการแก้ปัญหาเชิงพื้นที่ ควบคู่กับการผสมผสานแนวคิดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน (Project-based Learning) อันเป็นกลยุทธ์สำคัญที่เปลี่ยนห้องเรียนให้เป็นพื้นที่แห่งการลงมือปฏิบัติงานวิจัยเชิงวิทยาศาสตร์ประยุกต์ (Applied Scientific Research) ผ่านการเผชิญสถานการณ์ท้าทายในชุมชนและการสร้างสรรค์นวัตกรรมต้นแบบที่เชื่อมโยงกับอัตลักษณ์และทรัพยากรท้องถิ่น (ชาติรี ฝ่ายคำตา, 2567)

การผสมผสานนวัตกรรมรูปแบบรวมนี้นี้จะช่วยกระตุ้นให้นักเรียนเกิดกระบวนการคิดขั้นสูง ทักษะกระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรม (Engineering Design Process) และการแก้ปัญหาสิ่งแวดลอมหรือสภาวะในท้องถิ่น ซึ่งถือเป็นรากฐานสำคัญในการบ่มเพาะทักษะ Soft Power ทั้งในด้านการคิดยืดหยุ่น การสื่อสารข้อค้นพบทางวิทยาศาสตร์ให้เข้าใจง่ายและน่าสนใจ และการเจรจาต่อรองเพื่อทำงานร่วมกันเป็นทีม อันจะส่งผลให้นักเรียนสามารถเปลี่ยนความท้าทายในบริบทท้องถิ่นให้กลายเป็นโอกาสในการสร้างสรรค์นวัตกรรมชีวภาพและสิ่งประดิษฐ์สร้างสรรค์เพื่อพัฒนาตนเองและชุมชนได้อย่างเป็นรูปธรรม

การขับเคลื่อนนโยบายการศึกษาในระดับชาติดังกล่าว มีความสอดคล้องอย่างมีนัยสำคัญกับแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลเมืองลำพูน (2566) และยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาของกองการศึกษา ที่มุ่งเน้นการยกระดับ

คุณภาพมาตรฐานการศึกษาควบคู่กับการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้เท่าทันความเปลี่ยนแปลงในมิติเศรษฐกิจสร้างสรรค์และการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ซึ่งต้องมุ่งเน้นกระบวนการสืบเสาะหาความรู้เชิงวิทยาศาสตร์ (Scientific Inquiry) และการทดลองวิจัยที่เชื่อมโยงกับวิถีชีวิต ทรัพยากรชีวภาพ และภูมิปัญญาท้องถิ่นในแถบล้านนา (เช่น การศึกษาฤทธิ์ทางชีวภาพของสมุนไพรพื้นบ้าน หรือการจัดการสารสกัดชีวภาพเพื่อแก้ปัญหาในชุมชน) เพื่อสร้างอัตลักษณ์นักวิจัยน้อยที่เข้มแข็งให้แก่ผู้เรียน (กองการศึกษา เทศบาลเมืองลำพูน, 2567)

ด้วยเหตุนี้ การพัฒนาการจัดการเรียนรู้สู่ระดับศึกษาร่วมกับแนวคิด Project-based Learning จึงเป็นกลไกสำคัญในการพลิกโฉมหลักสูตรวิทยาศาสตร์จากภาคทฤษฎีไปสู่หลักสูตรฐานสมรรถนะการทำโครงการวิทยาศาสตร์ประยุกต์ที่ตอบสนองต่อบริบทที่แท้จริงของท้องถิ่น โดยมุ่งขับเคลื่อนผ่านชุดโครงการสิ่งประดิษฐ์และทดลอง 2 แนวทางหลัก ได้แก่ 1. ด้านวิทยาศาสตร์กายภาพและการออกแบบเชิงวิศวกรรม ผ่านกระบวนการสร้างสรรค์สิ่งประดิษฐ์ ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติตามกระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรม (Engineering Design Process) ตั้งแต่การทำความเข้าใจปัญหาเชิงอุณหภูมิและสภาพอากาศในท้องถิ่น การบูรณาการความรู้ด้านวงจรไฟฟ้ากระแสตรง พลังงาน และการเลือกสรรวัสดุ ตลอดจนการพัฒนาทักษะการคิดสร้างสรรค์เพื่อตอบสนองต่อคุณภาพชีวิตและสุขภาวะของผู้สวมใส่ 2. ด้านวิทยาศาสตร์ชีวภาพและสุขภาพชุมชน ผ่านกระบวนการทำวิจัยประยุกต์ในสมุนไพรท้องถิ่น ซึ่งสะท้อนการนำภูมิปัญญาสมุนไพรล้านนาในท้องถิ่นมาทดลองวิจัยเชิงประจักษ์โดยใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นสูง เพื่อระบุและป้องกันปัญหาการระบาดของโรคไข้เลือดออกในชุมชนรอบสถานศึกษา

จากการวิเคราะห์สารสนเทศและสภาพความสำเร็จในรายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษา (Self-Assessment Report: SAR) ของโรงเรียนเทศบาลสันปายางหน่อม พบว่า คะแนนเฉลี่ยร้อยละของผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินัยพื้นฐาน (O-NET) ในกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงเชิงบวกและการพัฒนาอย่างต่อเนื่องในรอบ 3 ปีการศึกษาที่ผ่านมา โดยในปีการศึกษา 2566 นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 41.59 ซึ่งสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศ และในปีการศึกษา 2567 ผลการทดสอบขยับตัวสูงขึ้นอย่างเด่นชัดเป็นร้อยละ 46.28 ซึ่งมีส่วนต่างการพัฒนาเพิ่มขึ้นร้อยละ 4.69 อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณารายละเอียดรายละเอียดการเรียนรู้ในภาพรวมรอบ 2 ปีที่ผ่านมา กลับพบสาระที่เป็นจุดควรพัฒนาและจำเป็นต้องเร่งยกระดับอย่างเร่งด่วน เนื่องจากมีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าเกณฑ์เป้าหมาย ได้แก่ สาระที่ 2 วิทยาศาสตร์กายภาพ (โดยเฉพาะในส่วนของพลังงาน วงจรไฟฟ้า และสารเคมีในชีวิตประจำวัน) ซึ่งสอดคล้องกับการขาดทักษะกระบวนการคิดขั้นสูงและการนำองค์ความรู้ไปเชื่อมโยงสู่การปฏิบัติโครงการทดลองจริง ด้วยเหตุนี้ สถานศึกษาจึงได้กำหนดแนวทางการดำเนินงานในแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาและรายงานผลการประเมินตนเอง ประจำปีการศึกษา 2568 โดยมุ่งเน้นการจัดกระบวนการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ที่บูรณาการการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน (Project-based Learning) และสะเต็มศึกษา (STEM Education) เป็นแกนหลัก เพื่อตอบโจทย์จุดพัฒนาทางวิชาการและสมรรถนะดังกล่าว การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้จึงได้นำโครงการวิทยาศาสตร์ประยุกต์มาเป็นแกนกลางในการจัดการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ การแก้ปัญหาเชิงวิจัย และส่งเสริมทักษะขั้นสูง อันจะเป็นการสร้างความพร้อมและยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรวมถึงทักษะในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ถึง 6 ให้มีประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมายตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาในระยะยาว (รายงานการปฏิบัติงาน SAR ปีการศึกษา 2566-2568)

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการริเริ่มพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้เพื่อเตรียมความพร้อมและยกระดับสมรรถนะผู้เรียนให้เท่าทันโลกอนาคต จึงเป็นที่มาของการศึกษาและพัฒนา "การ

จัดการเรียนรู้สะเต็มศึกษาร่วมกับแนวคิด Project-based Learning เพื่อส่งเสริมทักษะ Soft Power ของนักเรียนในยุคใหม่ สำหรับโรงเรียนเทศบาลสันปายางหน่อม" ขึ้น การวิจัยในครั้งนี้มุ่งหวังที่จะสร้างกระบวนการเรียนรู้ที่เป็นระบบและเป็นรูปธรรม ผ่านนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้สะเต็มศึกษาที่ผสมผสานพลังร่วมกับกระบวนการลงมือปฏิบัติ โครงการงานวิทยาศาสตร์ประยุกต์ทั้งด้านสิ่งประดิษฐ์ทางวิศวกรรมและงานวิจัยชีวภาพสมุนไพรท้องถิ่น เพื่อจุดประกายความสนใจ พัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ ทักษะการวิจัยทดลอง และการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ ตลอดจนหล่อหลอมให้นักเรียนสามารถบ่มเพาะทักษะ Soft Power ด้านการสื่อสารทางวิทยาศาสตร์สร้างสรรค์ การทำงานร่วมกับผู้อื่นในฐานะนักวิจัยรุ่นเยาว์ และการประยุกต์ใช้ทุนทางธรรมชาติและภูมิปัญญาท้องถิ่นรอบตัวได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตั้งแต่ระดับประถมศึกษาอันเป็นวัยแห่งการวางรากฐานสำคัญของการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนเติบโตเป็นพลเมืองยุคใหม่และเป็นนวัตกรรมที่มีคุณค่าที่สามารถขับเคลื่อนชุมชนและท้องถิ่นลำพูนได้อย่างยั่งยืน

2. แนวทางการแก้ไขปัญหาและการพัฒนา

จากการวิเคราะห์สารสนเทศที่สะท้อนถึงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ในภาพรวมและรายละเอียดรายวิชาของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลสันปายางหน่อม จังหวัดลำพูน โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากข้อมูลเชิงประจักษ์ในรายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษา (SAR) ประจำปีการศึกษา 2566 – 2568 ที่ชี้ให้เห็นว่า คะแนนเฉลี่ยร้อยละรวมในการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินักเรียนขั้นพื้นฐาน (O-NET) กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จะมีพัฒนาการเชิงบวก (ปีการศึกษา 2566 ได้ร้อยละ 41.59 และปีการศึกษา 2567 ได้ร้อยละ 46.28) อย่างไรก็ดีเมื่อจำแนกวิเคราะห์รายละเอียดรายวิชาพบว่า สาระที่ 2 วิทยาศาสตร์กายภาพ (พลังงาน วงจรไฟฟ้ากระแสตรง และการเลือกใช้วัสดุ) และสาระที่ 1 วิทยาศาสตร์ชีวภาพ (วัฏจักรชีวิตของสัตว์ สารออกฤทธิ์ทางชีวภาพจากธรรมชาติ และการควบคุมประชากรพาหะนำโรค) ยังคงเป็นจุดที่ควรพัฒนาและยกระดับการคิดวิเคราะห์อย่างเร่งด่วน

ประกอบกับสถานการณ์ระบาดวิทยาในพื้นที่อำเภอเมืองลำพูนที่มีอุบัติการณ์ของโรคไข้เลือดออกสูง (สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดลำพูน, 2568) ในขณะที่ผู้เรียนในยุคใหม่ยังขาดโอกาสในการบ่มเพาะทักษะการเชื่อมโยงวิทยาศาสตร์กับชีวิตสู่การแก้ปัญหาเชิงพื้นที่ (Area-based Problem Solving) การประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาสมุนไพรท้องถิ่น และขาดทักษะการสื่อสารทางวิทยาศาสตร์เพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลง (Science Change Communication) ข้อมูลเหล่านี้สะท้อนถึงความจำเป็นเร่งด่วนในการปรับเปลี่ยนและพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) จากภาคทฤษฎีไปสู่แนวคิดฐานสมรรถนะนวัตกรรมสีเขียว (Green Innovator) เพื่อตอบสนองต่อโลกยุคใหม่ (BANI World)

แนวทางหลักในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาผู้เรียนตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยครั้งนี้ คือ “การจัดการเรียนรู้สะเต็มศึกษาร่วมกับแนวคิด Project-based Learning โดยนำกระบวนการวิจัยจากโครงการงานวิทยาศาสตร์ประยุกต์ ได้แก่ โครงการงานวิทยาศาสตร์ประเภทสิ่งประดิษฐ์ เรื่อง “หมวกพัดลมจิ๋วมหัศจรรย์” เพื่อเป็นตัวขับเคลื่อนการเรียนรู้ในสาระวิทยาศาสตร์กายภาพและกลไกเชิงวิศวกรรม และโครงการงานวิทยาศาสตร์ประเภททดลอง เรื่อง “ปฏิบัติการ SPYN-Zero: การศึกษาเปรียบเทียบประสิทธิภาพของสมุนไพรท้องถิ่นรูปแบบผงชาในการกำจัดลูกน้ำยุงลาย” เพื่อเป็นตัวขับเคลื่อนการเรียนรู้ในสาระวิทยาศาสตร์ชีวภาพและเคมีธรรมชาติวิทยา มาเป็นแกนกลาง (Vehicle) ในการขับเคลื่อนแผนการจัดการเรียนรู้ ซึ่งเป็นนวัตกรรมที่ออกแบบมาเพื่อหลายจุดอ่อนในรายละเอียดที่พบ และมุ่งส่งเสริมทักษะ Soft Power ของผู้เรียนให้เด่นชัด ผ่านกระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรมที่เชื่อมโยงกับบริบทของท้องถิ่น โดยมีหลักการสำคัญในการดำเนินงาน 6 ด้าน ดังนี้

2.1 การบูรณาการสะเต็มศึกษาควบคู่กับบริบทท้องถิ่น (Authentic STEM Integration)

การจัดการเรียนรู้ก้าวข้ามการสอนวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิศวกรรมศาสตร์ และคณิตศาสตร์แบบแยกส่วน โดยมุ่งเน้นการเชื่อมโยงองค์ความรู้และทักษะของแต่ละศาสตร์เข้าด้วยกันอย่างเป็นเนื้อเดียวในรูปแบบพหุวิทยาการ (Multidisciplinary) ผ่านกระบวนการวิจัยเชิงวิทยาศาสตร์ประยุกต์ในโครงการ ดังนี้

วิทยาศาสตร์ (Science: S) มุ่งเน้นการสร้างความเข้าใจในปรากฏการณ์ทางกายภาพและชีวภาพ โดยในส่วนของโครงการวิทยาศาสตร์ประยุกต์ผู้เรียนจะได้สร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับกลไกพลังงาน แหล่งกำเนิดไฟฟ้า และการต่อวงจรไฟฟ้ากระแสตรงอย่างง่าย ควบคู่กับหลักการถ่ายเทความร้อน (Heat Transfer) และคุณสมบัติเชิงวัสดุศาสตร์ ขณะที่ทำโครงการวิทยาศาสตร์ประยุกต์จะเน้นกระบวนการสืบเสาะทางพฤกษเคมี (Phytochemistry) เพื่อศึกษาฤทธิ์ของสารออกฤทธิ์ทางชีวภาพ (Bioactive Compounds) ในสมุนไพรท้องถิ่นทั้ง 5 ชนิด (Limonene, Citronellal, Gingerol, Eugenol และ Thiophenes) ที่มีผลต่อการตัดวงจรชีวิตในระยะดักแด้และลูกน้ำยุงลาย ตลอดจนการวิเคราะห์กลไกทางฟิสิกส์-เคมีเกี่ยวกับแรงตึงผิวและการละลายของสารสกัดในตัวทำละลาย (รักษัพลณะจำรัส, 2567)

เทคโนโลยี (Technology: T) มุ่งเน้นการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในฐานะเครื่องมือสืบค้นและเครื่องมือสร้างสรรค์นวัตกรรม โดยผู้เรียนได้ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการสืบค้นฐานข้อมูลพฤกษศาสตร์และวัสดุศาสตร์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ตลอดจนการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีระบบเครื่องกลไฟฟ้ากระแสตรงขนาดเล็ก (Miniature DC Motor) ระบบพลังงานทดแทน (Solar Cell) และการใช้อุปกรณ์ดิจิทัลความละเอียดสูง (Digital Scale) เพื่อควบคุมตัวแปรร่วมในการทดลองวิจัยเชิงปริมาณ

วิศวกรรมศาสตร์ (Engineering: E) ขับเคลื่อนผ่านกระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรม (Engineering Design Process) เพื่อแก้ปัญหาทางกายภาพและสรีรวิทยา โดยผู้เรียนได้ฝึกฝนทักษะการคิดคำนวณโครงสร้างสรีรศาสตร์ (Ergonomics) การจัดวางระบบสมดุลและความปลอดภัยของวงจรไฟฟ้าในโครงการหมวกพัดลมจิ๋ว รวมถึงการออกแบบเชิงระบบในการควบคุมการปลดปล่อยสารสกัดชีวภาพแบบช้า (Slow-release Mechanism) ด้วยนวัตกรรมถุงชาเยื่อกระดาษ เพื่อขจัดข้อจำกัดการเน่าเสียและรักษาคุณภาพทางกายภาพของแหล่งน้ำขังในชุมชน (ชาตรี ฝ่ายคำตา, 2567)

คณิตศาสตร์ (Mathematics: M) มุ่งเน้นการปรับใช้ทักษะการคิดคำนวณเชิงปริมาณและการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงสถิติ โดยครอบคลุมตั้งแต่การวัดขนาด มิติ อัตราเร็วรอบ มุมเอียงของใบพัด และการบริหารต้นทุนในเชิงวิศวกรรม ตลอดจนการคำนวณมาตราส่วน อัตราส่วนความเข้มข้นสัมพัทธ์ของสารละลาย ความหนาแน่นของประชากรพาหะนำโรค และการประมวลผลด้วยสถิติอ้างอิงและค่าเฉลี่ย confirmed ร้อยละ (Mean Percentage) เพื่อเปรียบเทียบประสิทธิภาพและอัตราการรอดชีวิตในแต่ละกรอบเวลาของการทดลองอย่างเป็นระบบ

2.2 การเรียนรู้โดยใช้โครงการเป็นฐานเพื่อขับเคลื่อนชิ้นงาน (Project-based Learning Approach)

การยกระดับห้องเรียนวิทยาศาสตร์สู่การเป็นห้องปฏิบัติการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมชุมชน ขับเคลื่อนด้วยการผสานแนวคิดการจัดการเรียนรู้สะเต็มศึกษาร่วมกับแนวคิด Project-based Learning นวัตกรรมรูปแบบร่วมนี้เปิดโอกาสให้ผู้เรียนเผชิญหน้ากับสถานการณ์ปัญหาเชิงพื้นที่ (Area-based Problems) และความท้าทายในชีวิตประจำวัน เพื่อนำไปสู่การคิดแก้ปัญหาและการสร้างสรรค์ชิ้นงานนวัตกรรมที่จับต้องได้ (Tangible Artifacts) ผ่าน 2 แกนหลักสำคัญ ได้แก่

1. กระบวนการสืบเสาะและวิจัยประยุกต์ด้านชีวภาพ (Applied Scientific Inquiry) ขับเคลื่อนผ่านโครงการวิทยาศาสตร์ประยุกต์ โดยบูรณาการความรู้วิทยาศาสตร์ชีวภาพ เคมีธรรมชาติ และคณิตศาสตร์สถิติ เพื่อศึกษาปัญหาทางระบาดวิทยาของโรคไข้เลือดออกในเขตเทศบาลเมืองลำพูน ทำการถอดรหัสภูมิปัญญาล้านนาด้านพฤกษศาสตร์ นำไปสู่การออกแบบเชิงวิศวกรรมและการทดลองเชิงวิทยาศาสตร์เพื่อเปรียบเทียบประสิทธิภาพ

ของสมุนไพรท้องถิ่น ซึ่งข้อค้นพบเชิงประจักษ์ชี้ให้เห็นว่า สูตรสารสกัดจากผิวเปลือกมะกรูดและใบกะเพราแสดงฤทธิ์ทางชีวภาพในการกำจัดลูกน้ำยุงลายได้รวดเร็วที่สุด ตลอดจนมีการวิเคราะห์คุณภาพทางกายภาพของแหล่งน้ำซึ่งส่งผลสัมฤทธิ์ให้ได้ดัชนีความใสสะอาดของน้ำสูงด้วยกลไกการกักเก็บกากตะกอนของนวัตกรรมจุลชาเยื่อกระดาษ

2. กระบวนการประดิษฐ์และพัฒนานวัตกรรมเชิงวิศวกรรม (Engineering & Invention Development) ขับเคลื่อนผ่านโครงงานวิทยาศาสตร์ประยุกต์ โดยบูรณาการความรู้วิทยาศาสตร์กายภาพ (พลังงานและการถ่ายเทความร้อน) เทคโนโลยีเครื่องกลไฟฟ้า และการคำนวณสัดส่วนทางคณิตศาสตร์ กระตุ้นให้ผู้เรียนวิเคราะห์ปัญหาเชิงสภาพแวดล้อมและสภาพภูมิอากาศในท้องถิ่น นำไปสู่กระบวนการระดมสมองเพื่อสร้างสรรค์ชิ้นงานต้นแบบ (Prototype Development) ผ่านกระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรม (Engineering Design Process) ตั้งแต่การวางแผนผังวงจรไฟฟ้ากระแสตรง การทดสอบกลไกแรงลม และการปรับปรุงประสิทธิภาพเชิงหน้าที่ (Functional Optimization) เพื่อให้ได้สิ่งประดิษฐ์ที่สามารถบรรเทาความร้อนและเอื้อต่อสรีรศาสตร์ของผู้สวมใส่ในชีวิตจริง

การขับเคลื่อนกระบวนการเรียนรู้ด้วยแนวคิดสะเต็มศึกษา ร่วมกับแนวคิด Project-based Learning ในลักษณะนี้ ไม่เพียงแต่เปลี่ยนบทบาทผู้เรียนให้เป็นนวัตกรรมสีเขียวรุ่นเยาว์ (Green Innovator) เท่านั้น แต่ยังเป็นกลไกสำคัญในการยกระดับทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นสูง (Advanced Process Skills) ทักษะการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ และการบ่มเพาะสมรรถนะการทำงานจริงที่เชื่อมโยงระหว่างองค์ความรู้ในชั้นเรียนสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตและสุขภาวะของชุมชนอย่างยั่งยืน (ทิตินา แคมมณี, 2566)

2.3 การบ่มเพาะทักษะ Soft Power ของนักเรียนในยุคใหม่ (Soft Power Skills Promotion)

การผสมผสานของสะเต็มศึกษาและ Project-based Learning ถือเป็นนวัตกรรมสำคัญที่ช่วยบ่มเพาะทักษะ Soft Power ซึ่งเป็นสมรรถนะแห่งอนาคตที่โลกยุคใหม่ต้องการ (BANI World) โดยสะท้อนผ่านการดำเนินโครงการ (กระทรวงวัฒนธรรม, 2567) ดังนี้:

1. ทักษะการคิดยืดหยุ่นและการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ (Flexibility & Creative Problem-Solving) นักเรียนได้เรียนรู้การแก้ปัญหาเฉพาะหน้าเชิงวิศวกรรม เช่น การปรับแก้วงจรไฟฟ้าในหมวกพัดลมให้เสถียรขึ้น หรือการปรับเปลี่ยนรูปแบบการใช้พืชสมุนไพรสดสลับละเอียด (ที่ทำให้ให้น้ำเน่าเสีย) มาสู่นวัตกรรมการอบแห้งบรรจุจุลินทรีย์เพื่อยืดอายุการใช้งาน ซึ่งเป็นการคิดแก้ปัญหาเชิงสิ่งแวดล้อมสีเขียว (Green Creativity)

2. ทักษะการสื่อสารเชิงสร้างสรรค์และการสื่อสารวิทยาศาสตร์ (Creative & Science Communication) การเปลี่ยนข้อมูลตัวเลขทางเทคนิค วงจรไฟฟ้า และสถิติการตายของลูกน้ำยุงลาย ให้กลายเป็นเรื่องเล่าที่ทรงพลัง (Storytelling) การออกแบบตราสินค้านวัตกรรม ตลอดจนการนำเสนอคุณค่าของผลงานให้ชุมชนเข้าใจได้ง่าย

3. ทักษะการทำงานร่วมกันและการเป็นผู้นำ (Collaboration & Teamwork) การแบ่งบทบาทหน้าที่ตามความถนัดในทีมวิจัยและออกแบบเยาวชน (เช่น ฝ่ายช่างเทคนิค ฝ่ายทดลอง ฝ่ายบันทึกสถิติ ฝ่ายออกแบบศิลป์) และการฝึกบริหารความเห็นที่แตกต่างระหว่างกระบวนการระดมสมองและทดลองซ้ำ

4. ทักษะการประยุกต์ใช้ทุนวัฒนธรรมสร้างมูลค่า (Cultural Capital Application) การดึงเอาทรัพยากรใกล้ตัว เช่น ภูมิปัญญาสมุนไพรล้านนามาพัฒนาต่อยอดด้วยวิทยาศาสตร์ และการใช้ทักษะงานฝีมือในการออกแบบสิ่งประดิษฐ์เพื่อยกระดับคุณค่าทางเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในชุมชนลำพูน

2.4 การใช้เทคโนโลยีและการประเมินผลตามสภาพจริง (Technology Integration & Authentic Assessment)

1. เทคโนโลยีในฐานะเครื่องมือสร้างสรรค์ (Technology as a Tool) ส่งเสริมให้นักเรียนใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างชาญฉลาดในบทบาทของผู้สร้างสรรค์ (Creator) โดยประยุกต์ใช้แอปพลิเคชันคลังสื่อในการสืบค้น

และการสร้างสรรค์สื่อวิดีโอดิจิทัลสั้น (Digital Content Creator) เพื่อเผยแพร่วิธีการประดิษฐ์หมวกพัฒนาจิ๋วและการใช้ถุงชาสมุนไพรผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์

2. การประเมินผลที่หลากหลายและต่อเนื่อง (Diverse and Continuous Assessment) มุ่งเน้นการประเมินตามสภาพจริง (Authentic Assessment) ผ่านกระบวนการ Formative Assessment โดยใช้แบบประเมินทักษะ Soft Power แบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ แบบประเมินทักษะการปฏิบัติการทดลองและการประดิษฐ์ เกณฑ์คุณภาพโครงการ (Project Rubrics) และประเมินความพึงพอใจของกลุ่มภาคีเครือข่ายครูและนักเรียนร่วมทดลองจำนวน 30 คน (พิมพ์นธ์ เดชะคุปต์ และ พรทิพย์ แข็งขัน, 2568)

2.5 การขับเคลื่อนผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย (Stakeholder Engagement)

1. ด้านบุคลากรครูและผู้บริหาร ส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพครูผู้สอนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 – 6 ผ่านกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เพื่อร่วมกันวิพากษ์และออกแบบชุดกิจกรรมเพิ่มเติมสมุนไพรและสิ่งประดิษฐ์ โดยได้รับการสนับสนุนเชิงนโยบาย ทรัพยากร และงบประมาณห้องปฏิบัติการจากผู้บริหารสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง

2. ด้านเครือข่ายท้องถิ่นและชุมชน เชื่อมโยงแนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาท้องถิ่นเทศบาลเมืองลำพูน และยุทธศาสตร์ของกองการศึกษา (2567) โดยประสานงานกับ ประธานชุมชนสันป่ายางหน่อม ในการทดลองภาคสนาม รวบรวมข้อมูล และส่งต่อองค์ความรู้สู่ครัวเรือนในชุมชนรอบสถานศึกษา

2.6 การกำหนดเป้าหมายการพัฒนาคุณภาพตามกรอบ SMART Goal

เพื่อให้การพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้เป็นไปอย่างมีทิศทางและสามารถตรวจสอบประสิทธิผลได้อย่างเป็นรูปธรรม การวิจัยจึงกำหนดเป้าหมายการพัฒนาไว้ดังนี้

1. เป้าหมายเชิงปริมาณ ชุดกิจกรรมเพิ่มเติมศึกษาร่วมกับ Project-based Learning มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ E_1/E_2 ไม่ต่ำกว่า 80/80 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการคิดวิเคราะห์ในกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 – 6 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และคะแนนเฉลี่ย O-NET รายสาระวิชาสาระเคมีและสาระชีวภาพขยับตัวสูงขึ้นร้อยละ 5 จากฐานเกณฑ์เดิม

2. เป้าหมายเชิงคุณภาพ นักเรียนโรงเรียนเทศบาลสันป่ายางหน่อมมีระดับพัฒนาการของสมรรถนะนวัตกรรมและทักษะ Soft Power (ได้แก่ ด้านความคิดสร้างสรรค์และการต่อยอดทุนทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านการทำงานร่วมกันและภาวะผู้นำ และด้านการสื่อสารและการเล่าเรื่องเชิงสร้างสรรค์) อยู่ในระดับ "ดีมาก" (ผ่านเกณฑ์ประเมินไม่ต่ำกว่าร้อยละ 85 ของจำนวนนักเรียนทั้งหมด) และเกิดชิ้นงานนวัตกรรมที่พร้อมขยายผลสู่ระดับกลุ่มสถานศึกษา

ด้วยแนวทางดังกล่าว โรงเรียนเทศบาลสันป่ายางหน่อมเชื่อมั่นว่าการพัฒนาการจัดการเรียนรู้เพิ่มเติมศึกษาร่วมกับแนวคิด Project-based Learning โดยอิงฐานโครงงานวิทยาศาสตร์ประยุกต์ทั้งสองด้านนี้ จะเป็นกุญแจสำคัญในการพลิกโฉมห้องเรียนวิทยาศาสตร์สู่ความยั่งยืน ยกกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายสาระวิชาที่วิเคราะห์จาก SAR และที่สำคัญยิ่งคือ การบ่มเพาะทักษะ Soft Power ของนักเรียนในยุคใหม่ เพื่อให้ผู้เรียนเติบโตเป็นนวัตกรรมน้อยที่มีสมรรถนะสูง พร้อมนำความรู้และทักษะวิทยาศาสตร์ไปร่วมขับเคลื่อน ขยายผล และสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่ชุมชนท้องถิ่นลำพูนได้อย่างเป็นรูปธรรมและยั่งยืน

3. กรอบแนวคิดในการพัฒนา

แนวคิด / ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนานวัตกรรม

การพัฒนานวัตกรรมจัดการการเรียนรู้ครั้งนี้ เป็นการบูรณาการเชิงทฤษฎีระหว่าง การจัดการเรียนรู้เพิ่มเติมศึกษา ร่วมกับแนวคิด Project-based Learning ภายใต้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เพื่อ

ใช้เป็นกลไกเชิงระบบในการขับเคลื่อนทักษะกระบวนการสืบเสาะทางวิทยาศาสตร์ (Scientific Inquiry) และกระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรม (Engineering Design Process) โดยยึดเอาบริบทปัญหาจริงในชุมชนและการพึ่งพาตนเองด้านสุขภาวะรอบตัวของผู้เรียนเป็นฐานการเรียนรู้ (Context-based and Problem-driven Learning)

ผู้วิจัยได้บูรณาการโครงการวิทยาศาสตร์ประยุกต์และนวัตกรรมสร้างสรรค์ของนักเรียน ได้แก่ โครงการประเภทสิ่งประดิษฐ์ เรื่อง "หมวกพัฒนาจิตมวลหัตถ์จรรย" และ โครงการประเภททดลอง เรื่อง "ปฏิบัติการ SPYN-Zero" มาเป็นสื่อและกิจกรรมแกนหลักในการจัดการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีควบคู่ไปกับการบ่มเพาะทักษะ Soft Power ของนักเรียนในยุคใหม่ ซึ่งประกอบด้วย (1) ทักษะการคิดสร้างสรรค์และยกระดับทุนทางวัฒนธรรม/ภูมิปัญญาท้องถิ่น (Creative Cultural Capital & Eco-Creativity) (2) ทักษะการทำงานร่วมกันและการแสดงออกถึงภาวะผู้นำ (Collaboration & Leadership) และ (3) ทักษะการสื่อสารสร้างสรรค์และการเล่าเรื่องวิทยาศาสตร์สู่สาธารณะ (Science Communication & Social Storytelling) เพื่อเตรียมความพร้อมผู้เรียนสู่การเป็นนวัตกรรมยุคใหม่ที่สามารถขับเคลื่อนชุมชนอย่างยั่งยืน

ขอบเขตการพัฒนานวัตกรรม

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเทศบาลสันปายางหน่อม อำเภอเมืองจังหวัดลำพูน สังกัดกองการศึกษา เทศบาลเมืองลำพูน ภาคเรียนที่ 1-2 ปีการศึกษา 2568

1.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเทศบาลสันปายางหน่อม อำเภอเมืองจังหวัดลำพูน สังกัดกองการศึกษา เทศบาลเมืองลำพูน ภาคเรียนที่ 1-2 ปีการศึกษา 2568 จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวนนักเรียนประมาณ 30 คน ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2. ขอบเขตด้านตัวแปร

2.1 ตัวแปรอิสระ (Independent Variable) คือ แผนการจัดการเรียนรู้สะเต็มศึกษาร่วมกับแนวคิด Project-based Learning โดยบูรณาการผ่านฐานกิจกรรมการเรียนรู้จากโครงการวิทยาศาสตร์ประยุกต์ ได้แก่ โครงการ "หมวกพัฒนาจิตมวลหัตถ์จรรย" และโครงการ "ปฏิบัติการ SPYN-Zero"

2.2 ตัวแปรตาม (Dependent Variables) คือ

1. ทักษะ Soft Power ของนักเรียนในยุคใหม่ (ได้แก่ ด้านความคิดสร้างสรรค์และการต่อยอดทุนทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านการทำงานร่วมกันและภาวะผู้นำ และด้านการสื่อสารและการเล่าเรื่องเชิงสร้างสรรค์)

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

3. ความพึงพอใจของนักเรียนและภาคีเครือข่ายชุมชนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้และการประยุกต์ใช้นวัตกรรมโครงการวิทยาศาสตร์ประยุกต์

3. ขอบเขตด้านเนื้อหา

มุ่งเน้นการยกระดับสมรรถนะผู้เรียนในตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลางตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ใน 2 สาระหลัก ได้แก่

สาระที่ 1 วิทยาศาสตร์ชีวภาพ เรื่อง วิถีจักรชีวิตของสัตว์ การปรับตัวของสิ่งมีชีวิต และสารออกฤทธิ์ทางชีวภาพของสมุนไพรธรรมชาติในการควบคุมประชากรพาหะนำโรค

สาระที่ 2 วิทยาศาสตร์กายภาพ เรื่อง พลังงานไฟฟ้า แหล่งกำเนิดพลังงานไฟฟ้า วงจรไฟฟ้ากระแสตรงอย่างง่าย แรงดึงดูด และคุณสมบัติทางกายภาพของวัสดุ

4. ขอบเขตด้านระยะเวลา

ภาคเรียนที่ 1-2 ปีการศึกษา 2568 ใช้เวลาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการทดลองรวมทั้งสิ้นจำนวน 40 ชั่วโมง

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การจัดการเรียนรู้สะเต็มศึกษาร่วมกับแนวคิด Project-based Learning หมายถึง กระบวนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เชิงรุกที่ผสมผสานการเรียนรู้รายวิชาชีพจริง โดยใช้วงจรโครงงานเป็นแกนกลาง นำทางให้ผู้เรียนสืบเสาะหาความรู้และพัฒนาผลิตภัณฑ์หรือสิ่งประดิษฐ์เพื่อแก้ไขปัญหาสภาวะและสภาพแวดล้อมในชุมชนรอบโรงเรียนเทศบาลสันปายางหนอง ผ่านการบูรณาการสหวิทยาการ 4 ด้าน ดังนี้

วิทยาศาสตร์ (Science: S) การศึกษาความรู้ด้านวงจรไฟฟ้ากระแสตรง พลังงานความร้อน สารออกฤทธิ์ทางชีวภาพในพืชสมุนไพรล้านนา และกระบวนการทดลองเปรียบเทียบประสิทธิภาพทางวิทยาศาสตร์

เทคโนโลยี (Technology: T) การใช้เครื่องมือดิจิทัล เครื่องมือวัดความละเอียดสูง และเทคโนโลยีสารสนเทศในการสืบค้นข้อมูลเชิงพหุภาษาศาสตร์ ตลอดจนการผลิตดิจิทัลคอนเทนต์เพื่อเผยแพร่ความรู้

วิศวกรรมศาสตร์ (Engineering: E) การประยุกต์ใช้กระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรมในการวางแผนโครงสร้างและมิติทางกายภาพของนวัตกรรมหมวกพัฒนาจิต และการพัฒนาโครงสร้างระบบหน่วยเวลาการปลดปล่อยสารสกัดทางเคมีในถุงชาเยื่อกระดาษ

คณิตศาสตร์ (Mathematics: M) การคำนวณสัดส่วน พื้นที่ อัตราเร็ว และการวิเคราะห์รวบรวมข้อมูลเชิงสถิติตัวแปรควบคุมและการตายของประชากรพาหะอย่างเป็นระบบ

2. ปฏิบัติการ SPYN-Zero หมายถึง ชุดโครงงานวิทยาศาสตร์ประยุกต์ประเภททดลองที่นักเรียนร่วมกันพัฒนาขึ้น เพื่อกำจัดและลดความหนาแน่นของประชากรลูกน้ำยุงลายในพื้นที่โรงเรียนและชุมชนให้เป็นศูนย์ ผ่านนวัตกรรมกระบวนการสกัดแบบแห้งและการบรรจุ "ถุงชาสมุนไพรท้องถิ่นล้านนา" (เช่น เปลือกมะกรูด ใบกะเพรา ตะไคร้หอม ขิง และดอกดาวเรือง) เพื่อควบคุมประชากรยุงและรักษาสภาพแวดล้อมสีเขียวของชุมชน

3. หมวกพัฒนาจิตธรรมจักร หมายถึง โครงงานวิทยาศาสตร์ประยุกต์ประเภทสิ่งประดิษฐ์ที่นักเรียนใช้กระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรมในการผลิตอุปกรณ์ป้องกันและบรรเทาความร้อนทางสรีรศาสตร์ เพื่อยกระดับความปลอดภัยทางสภาวะของประชาชนและเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานกลางแจ้งในเขตท้องถิ่น โดยบูรณาการกลไกมอเตอร์ไฟฟ้ากระแสตรงและการต่อวงจรไฟฟ้าอย่างง่ายเข้ากับอุปกรณ์สวมใส่ในชีวิตประจำวัน

4. ทักษะ Soft Power ในยุคใหม่ หมายถึง สมรรถนะด้านสังคม วัฒนธรรม และทักษะชีวิต (Life and Social Skills) ของนักเรียนที่สะท้อนผ่านการปฏิบัติกิจกรรมและการพัฒนานวัตกรรมร่วมกันอย่างสร้างสรรค์ โดยจำแนกออกเป็น 3 ด้านปฏิบัติการ ดังนี้

ด้านความคิดสร้างสรรค์และการต่อยอดทุนทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น (Creative Cultural & Eco-Creativity Power) ความสามารถในการดึงมูลค่าวัตถุดิบทางธรรมชาติและภูมิปัญญาล้านนามาสร้างนวัตกรรมที่มีคุณค่าทางสภาวะและการใช้ประโยชน์เชิงสร้างสรรค์

ด้านการทำงานร่วมกันและภาวะผู้นำ (Collaboration & Leadership) ความสามารถในการทำงานเป็นทีม การจับตาทบทวนที่ ความรับผิดชอบ และความยืดหยุ่นในการแก้ปัญหาาร่วมกันเพื่อพัฒนาชุมชนรอบสถานศึกษา

ด้านการสื่อสารและการเล่าเรื่องเชิงสร้างสรรค์ (Science Communication & Positive Storytelling) ความสามารถในการแปรรูปข้อมูล ตัวเลขสถิติ และหลักการวิทยาศาสตร์ที่ซับซ้อนให้กลายเป็นเรื่องเล่าที่เข้าใจง่าย ผ่านการนำเสนอและการสร้างสรรค์ดิจิทัลคอนเทนต์เพื่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของชุมชน

โดยทักษะ Soft Power ทั้งหมดนี้ประเมินโดยใช้แบบวัดพฤติกรรมเชิงทักษะและแบบประเมินสมรรถนะชนิดมาตราประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น

5. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ หมายถึง คะแนนสอบที่แสดงถึงระดับความรู้ ความเข้าใจ ทักษะการคิดวิเคราะห์ และทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ในสาระวิทยาศาสตร์กายภาพและวิทยาศาสตร์ชีวภาพของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งวัดได้จากเครื่องมือทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (ก่อนเรียนและหลังเรียน) และคุณภาพการจัดทำเล่มรายงานโครงงานวิทยาศาสตร์ตามเกณฑ์รูบริกมาตรฐาน (Project Rubrics) อิงกรอบประเมินผลสัมฤทธิ์ของ ศิริชัย กาญจนวาสี (2548) และ พิชิต ฤทธิ์จรูญ (2557)

ภาพแสดงกรอบแนวคิดในการวิจัยและพัฒนานวัตกรรม (Research Framework)

4. ความสำคัญและประโยชน์ของการพัฒนา

การพัฒนาการจัดการเรียนรู้สะเต็มศึกษาร่วมกับแนวคิด Project-based Learning เพื่อส่งเสริมสมรรถนะ Soft Power ของนักเรียนในยุคใหม่ โรงเรียนเทศบาลสันปายางหน่อม อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน ก่อให้เกิดคุณค่าและประโยชน์เชิงประจักษ์ในหลายมิติ ดังนี้

4.1 ประโยชน์ต่อผู้เรียน (Student Dimension)

1. การยกระดับผลสัมฤทธิ์และความเข้าใจเชิงมโนทัศน์วิทยาศาสตร์ประยุกต์ ช่วยให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สามารถเชื่อมโยงความรู้ภาคทฤษฎีสู่การปฏิบัติจริงผ่านนวัตกรรมโครงงานวิทยาศาสตร์ประยุกต์ ได้แก่ โครงงานสิ่งประดิษฐ์ "หมวกพัดลมจิ๋วมหัศจรรย์" และโครงงานทดลอง "ปฏิบัติการ SPYN-Zero" ช่วยลดมโนทัศน์คลาดเคลื่อน (Misconceptions) ในเรื่องวงจรไฟฟ้ากระแสตรงอย่างง่าย การถ่ายเทความร้อน การจำแนกสาร แร่ดึกดำบรรพ์ และกระบวนการออกฤทธิ์ทางชีวภาพของสารอินทรีย์ ตลอดจนกระตุ้นทักษะกระบวนการสืบเสาะหาความรู้เชิงทดลอง (Scientific Inquiry) ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อการยกระดับคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินี้พื้นฐาน (O-NET) ในกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ซึ่งเป็นจุดที่ควรพัฒนาเร่งด่วนของสถานศึกษา

2. การบ่มเพาะสมรรถนะ Soft Power ผู้เรียนได้รับการพัฒนาทักษะทางสังคมที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 และโลกยุคพลิกผัน (BANI World) ผ่านการทำงานร่วมกันและภาวะผู้นำร่วม (Collaboration & Leadership) ในการลงพื้นที่วิจัยชุมชน มีทักษะการคิดแก้ปัญหาที่ยืดหยุ่นผ่านกระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรม (Engineering Design Process) และมีสมรรถนะการสื่อสารวิทยาศาสตร์และการเล่าเรื่องเชิงสร้างสรรค์ (Science Communication & Social Storytelling) เพื่อรณรงค์ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของคนในชุมชนให้นิยมใช้สารอินทรีย์ทดแทนสารเคมี นำไปสู่การสร้างค่านิยมและวิถีชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นรูปธรรม

4.2 ประโยชน์ต่อครูผู้สอนและการจัดการเรียนรู้ (Teacher & Pedagogical Dimension)

1. ครูผู้สอนมีคู่มือและแผนการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพในการหลอมรวมสะเต็มศึกษาเข้ากับ Project-based Learning โดยมีสถานการณ์ปัญหาเชิงพื้นที่ (Area-based Problems) ทั้งมิติด้านสภาพภูมิอากาศและความร้อน และระบาดวิทยาของโรคไข้เลือดออกในจังหวัดลำพูนเป็นตัวขับเคลื่อน ช่วยให้ครูสามารถจัดกิจกรรมบูรณาการวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิศวกรรมศาสตร์ และคณิตศาสตร์ ได้อย่างเป็นรูปธรรม

2. มีส่งเสริมการพัฒนาวิชาชีพครู (Professional Development) ตามแนวคิดรังสรรค์ความรู้ด้วยตนเอง (Constructivism) โดยเสริมสร้างทักษะการจัดการสภาพแวดล้อมชั้นเรียนเชิงบวกที่กระตุ้นกรอบคิดแบบเติบโต (Growth Mindset) และการใช้กระบวนการชี้แนะเชิงกระบวนการคิด (Scaffolding) เพื่อช่วยเหลือผู้เรียนในขณะเผชิญความท้าทายจากการลงมือปฏิบัติโครงการวิจัยจริง

4.3 ประโยชน์ต่อสถานศึกษา (Institutional Dimension)

1. เป็นกลไกสำคัญในการตอบสนองและแก้ปัญหาที่ระบุไว้ในรายงาน SAR ของโรงเรียนเทศบาลสันปายางหนอง โดยเฉพาะการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และการส่งเสริมสมรรถนะสำคัญรวมถึงคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนด้านการสร้างสรรค์นวัตกรรมให้บรรลุตามค่าเป้าหมายที่สถานศึกษากำหนด

2. โรงเรียนเทศบาลสันปายางหนองจะมีรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เป็นเอกลักษณ์ (Signature Pedagogy) ซึ่งผสมผสานระหว่างวิทยาศาสตร์ร่วมสมัยและการจัดการสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน ภายใต้แบรนด์นวัตกรรมของนักเรียน ยกย่องสู่การเป็นสถานศึกษาต้นแบบที่สามารถขยายผลการจัดการเรียนรู้เชิงรุกให้แก่โรงเรียนอื่น ๆ ในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

4.4 ประโยชน์ต่อชุมชนและท้องถิ่น (Community & Cultural Dimension)

1. เป็นนวัตกรรมโครงการที่ผู้เรียนพัฒนาขึ้นตั้งอยู่บนฐานการยกระดับทุนทางวัฒนธรรมและพืชสมุนไพรท้องถิ่น (เช่น ตะไคร้หอม มะกรูด ขิง ดอกดาวเรือง และใบกะเพรา) ช่วยให้เยาวชนเห็นคุณค่าของรากเหง้านำมาต่อยอดเป็นซอฟต์แวร์ (Soft Power) ด้านภูมิปัญญาสุขภาพปฐมภูมิ ที่สร้างความตระหนักรู้ ป้องกันสุขภาพะเชิงลบ และขับเคลื่อนความเข้มแข็งทางสิ่งแวดล้อมให้แก่ชุมชนรอบโรงเรียนและชุมชนสันปายางหนองอย่างยั่งยืน

องค์ประกอบที่ 2 ด้านกระบวนการพัฒนารูปแบบหรือแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้

1. วัตถุประสงค์ของการพัฒนา

1.1 เพื่อพัฒนาทักษะ Soft Power ยุคใหม่ 3 ด้าน (ทักษะการคิดสร้างสรรค์และยกระดับภูมิปัญญาท้องถิ่น, ทักษะการทำงานร่วมกันและการเป็นผู้นำ, ทักษะการสื่อสารและการเล่าเรื่องเชิงสร้างสรรค์) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเทศบาลสันปายางหนอง โดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้สะเต็มศึกษาร่วมกับแนวคิด Project-based Learning

1.2 เพื่อบูรณาการการเรียนรู้สะเต็มศึกษา (STEM Education) ร่วมกับภูมิปัญญาท้องถิ่นจังหวัดลำพูน ในการสร้างสรรค์นวัตกรรมชิ้นงานจากสถานการณ์ปัญหาจริงในชุมชน ผ่านโครงงานวิทยาศาสตร์ประยุกต์ ได้แก่ โครงงานสิ่งประดิษฐ์ "หมวกพัฒลภูมิคุ้มกันภัย" และโครงงานทดลอง "ปฏิบัติการ SPYN-Zero"

1.3 เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รวมถึงความพึงพอใจของนักเรียนและภาคีเครือข่ายชุมชนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้สะเต็มศึกษาร่วมกับแนวคิด Project-based Learning

เป้าหมายของการดำเนินงาน

2.1 เป้าหมายเชิงปริมาณ

2.1.1 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ร้อยละ 80 ขึ้นไป มีผลการประเมินทักษะ Soft Power ทั้ง 3 ด้าน อยู่ในระดับ "ดี" ขึ้นไป หลังเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้

2.1.2 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ร้อยละ 80 ขึ้นไป มีผลการประเมินชิ้นงานนวัตกรรมต้นแบบจากโครงงานวิทยาศาสตร์ประยุกต์ ผ่านเกณฑ์การประเมินในระดับ "ดี" ขึ้นไป ตามเกณฑ์รูบริกส์ (Rubric Score) ที่สะท้อนกระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรมและการแก้ปัญหาบนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น

2.1.3 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ มีคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.2 เป้าหมายเชิงคุณภาพ

2.2.1 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีทักษะการคิดสร้างสรรค์และยกระดับภูมิปัญญาท้องถิ่น (Cultural & Creative Power) สามารถประยุกต์ใช้องค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ร่วมกับพืชสมุนไพรและวัสดุในท้องถิ่น มาออกแบบและแปรรูปเป็นนวัตกรรมที่ตอบโจทย์สุขภาพและสิ่งแวดล้อมของชุมชน

2.2.2 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีทักษะการทำงานร่วมกันและการเป็นผู้นำ (Collaboration & Leadership) แสดงออกถึงบทบาทภาวะผู้นำและผู้ตามที่ดี สามารถบริหารจัดการหน้าที่ภายในกลุ่ม ร่วมมือกันลงพื้นที่สำรวจ ออกแบบการทดลอง และร่วมกันขับเคลื่อนโครงงานจนบรรลุเป้าหมายการพัฒนาพื้นที่

2.2.3 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีทักษะการสื่อสารและการเล่าเรื่องเชิงสร้างสรรค์ (Science Communication & Social Storytelling) สามารถประมวลผลข้อมูลเชิงวิทยาศาสตร์และผลการพัฒนาชิ้นงาน นำมาถ่ายทอดให้เข้าใจง่ายผ่านการสร้างสรรค์สื่อดิจิทัลคอนเทนต์และการณรงค์เชิงรุก เพื่อโน้มน้าวและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของคนในชุมชนรอบโรงเรียนเทศบาลสันปายางหนองให้หันมาดำเนินชีวิตตามวิถีชีวิตสีเขียว และรักษาสีสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

2. หลักการ ทฤษฎี แนวคิดในการพัฒนา

การวิจัยและพัฒนานวัตกรรมครั้งนี้ มุ่งเน้นการผสมผสานพลังทางทฤษฎีระหว่างกระบวนการจัดการเรียนรู้สะเต็มศึกษาร่วมกับแนวคิด Project-based Learning เพื่อเป็นกลไกเชิงระบบในการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทาง

การเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ควบคู่กับการบ่มเพาะสมรรถนะ Soft Power ยุคใหม่ของผู้เรียน โดยมีหลักการ ทฤษฎี และงานวิจัยรองรับอย่างเป็นระบบ ดังนี้

รักษพล ธนุภา (2566, หน้า 115-120) ได้ศึกษาการพัฒนาทักษะ Soft Power และความเป็นนวัตกรรมของนักเรียนยุคใหม่ผ่านการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน ผลการวิจัยพบว่าการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเผชิญปัญหาจริงในบริบทชุมชน (Area-based Problems) มีส่วนช่วยพัฒนาทักษะ Soft Power ทั้งในด้านการทำงานเป็นทีม ภาวะผู้นำ และการสื่อสารเพื่อสังคมอย่างมีนัยสำคัญ สอดคล้องกับแนวคิดของ ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ (2562, หน้า 45) ที่ระบุว่าการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตรง (Experiential Learning) และการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์เป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพสูงในการพัฒนาสมรรถนะทางสังคมและทักษะการคิดขั้นสูงของผู้เรียนในยุคใหม่

นอกจากนี้ในมิติของการพัฒนานวัตกรรมพืชสมุนไพรท้องถิ่น จรรยา โทะทอง (2565, หน้า 92-98) ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบประสิทธิภาพของสารสกัดจากพืชสมุนไพรท้องถิ่นในการควบคุมและกำจัดลูกน้ำยุงลาย ผลการวิจัยเชิงทดลองพบว่า พืชที่มีน้ำมันหอมระเหยเข้มข้น เช่น ตะไคร้หอม มะกรูด และข่า มีกลไกการออกฤทธิ์ทางชีวภาพ (Bioactive Effect) ที่ทำลายระบบทางเดินหายใจของลูกน้ำยุงลายได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงและปลอดภัยต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งการนำพืชสมุนไพรเหล่านี้มาพัฒนาต่อยอดเป็นบรรจุภัณฑ์รูปแบบถุงชาที่ปล่อยสารออกฤทธิ์อย่างช้า ๆ (Controlled Release) ถือเป็นการบูรณาการกระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรม (Engineering Design Process) ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการคิดวิเคราะห์เชิงวิทยาศาสตร์ประยุกต์และสร้างสรรค์คุณค่าให้แก่ภูมิปัญญาท้องถิ่นได้อย่างเป็นรูปธรรม

แนวคิดในการพัฒนา

ในการสร้างสรณ์นวัตกรรมครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ยึดโยงหลักการตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โดยเฉพาะในสาระที่ 1 วิทยาศาสตร์ชีวภาพ มาตรฐาน ว 1.2 และสาระที่ 2 วิทยาศาสตร์กายภาพ มาตรฐาน ว 2.1 และ ว 2.3 โดยออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้บูรณาการสะเต็มศึกษา (STEM) ร่วมกับกระบวนการโครงงาน 6 ขั้นตอน ซึ่งกำหนดตัวชี้วัดระหว่างทาง (Formative Indicators) และตัวชี้วัดปลายทาง (Summative Indicators) สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเทศบาลสันปายางหน่อม เพื่อให้ครอบคลุมทั้งพฤติกรรมการเรียนรู้และทักษะการปฏิบัติงาน ดังรายละเอียดโครงสร้างตัวชี้วัดต่อไปนี้

ตัวชี้วัดระหว่างทางและตัวชี้วัดปลายทาง

กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

สาระที่ 1 วิทยาศาสตร์ชีวภาพ

มาตรฐาน ว 1.2 เข้าใจสมบัติของสิ่งมีชีวิต หน่วยสิ่งมีชีวิต การถ่ายทอดลักษณะ ระบบการทำงานของสิ่งมีชีวิตที่มีความสัมพันธ์กัน รวมถึงการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์

กลุ่มที่	ตัวชี้วัดระหว่างทาง (Formative Indicators)	ตัวชี้วัดปลายทาง (Summative Indicators)
1	ว 1.2 ป.6/1 อธิบายสารอาหารและเลือกบริโภคอาหารให้ได้สารอาหารครบถ้วนในสัดส่วนที่เหมาะสมกับเพศและวัย รวมทั้งความปลอดภัยต่อสุขภาพ รายละเอียดพฤติกรรมบ่งชี้เชิงลึก -ระบุและวิเคราะห์ประเภทของสารอาหารที่	ว 1.2 ป.6/2 ตระหนักถึงความสำคัญของสารอาหาร โดยการเลือกรับประทานอาหารที่มีสารอาหารครบถ้วนและปลอดภัยต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ รายละเอียดพฤติกรรมบ่งชี้เชิงลึก -แสดงพฤติกรรมการเลือกใช้และบริโภค

กลุ่มที่	ตัวชี้วัดระหว่างทาง (Formative Indicators)	ตัวชี้วัดปลายทาง (Summative Indicators)
	จำเป็นต่อการเจริญเติบโตของสิ่งมีชีวิต -อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างการได้รับสารอาหารที่ถูกต้องกับกลไกการสร้างภูมิคุ้มกันโรคในร่างกายเพื่อสร้างสุขภาพที่ดี	ผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ปลอดภัยจากสารเคมีตกค้าง -เสนอแนวทางการใช้วัตถุดิบธรรมชาติทดแทนสารเคมีสังเคราะห์เพื่อลดผลกระทบต่อระบบนิเวศในโรงเรียนและชุมชน
2	ว 1.2 ป.6/4 ออกแบบการทดลองและทดลองเชิงเปรียบเทียบประสิทธิภาพของสารอินทรีย์จากธรรมชาติในการควบคุมสิ่งมีชีวิตที่เป็นพาหะนำโรค รายละเอียดพฤติกรรมบ่งชี้เชิงลึก -ระบุตัวแปรต้น ตัวแปรตาม และตัวแปรควบคุมในการทดลองเปรียบเทียบประสิทธิภาพการกำจัดลูกน้ำยุงลายของสมุนไพรท้องถิ่นแต่ละชนิด -ดำเนินการทดลองตามขั้นตอนกระบวนการทางวิทยาศาสตร์อย่างถูกต้อง ปลอดภัย และบันทึกผลการเปลี่ยนแปลงของประชากรลูกน้ำยุงลายอย่างเป็นระบบ	ว 1.2 ป.6/5 ตระหนักถึงคุณค่าของสมุนไพรท้องถิ่น โดยการสร้างสรรค์นวัตกรรมหรือสิ่งประดิษฐ์เพื่อแก้ปัญหาด้านสุขภาพในสถานศึกษาและชุมชน รายละเอียดพฤติกรรมบ่งชี้เชิงลึก -เห็นคุณค่าและภูมิปัญญาของพืชสมุนไพรท้องถิ่นจังหวัดลำพูน -สร้างสรรค์นวัตกรรม "ถุงชาสมุนไพรกำจัดลูกน้ำยุงลาย SPYN-Zero" เพื่อแก้ปัญหาการแพร่ระบาดของโรคไข้เลือดออกบนฐานปัญหาจริงของโรงเรียนเทศบาลสันปายางหน่อและชุมชนรอบข้าง
3	กระบวนการทางเทคโนโลยีและวิศวกรรม (STEM Process) รายละเอียดกระบวนการปฏิบัติ -ค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลองค์ความรู้เรื่องการแพร่ การออสโมซิส และกลไกการออกฤทธิ์ของสารอินทรีย์จากสมุนไพร -ประยุกต์ใช้กระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรมในการเลือกวัสดุ ออกแบบรูปทรง และทดสอบความคงทนของบรรจุภัณฑ์ถุงชาสมุนไพร -ใช้ทักษะการคิดคำนวณทางคณิตศาสตร์ในการจัดกระทำข้อมูล การหาอัตราส่วนผสมที่เหมาะสม และการคิดคำนวณสถิติมีเหตุผลหรือร้อยละการตายของลูกน้ำยุงลาย	สมรรถนะ Soft Power ยุคใหม่ และการขับเคลื่อนทางสังคม รายละเอียดสมรรถนะผลลัพธ์สุดท้าย -ด้านการทำงานร่วมกันและการเป็นผู้นำร่วม: บริหารจัดการบทบาทหน้าที่ภายในกลุ่มร่วมมือกันลงพื้นที่สำรวจ ออกแบบทดลอง และร่วมใจกันขับเคลื่อนโครงการจนบรรลุเป้าหมาย -ด้านการคิดวิเคราะห์แก้ปัญหา ออกแบบแนวทางนวัตกรรมเพื่อแก้ไขความท้าทายเชิงวิจัยได้อย่างมีเหตุผลและยืดหยุ่น -ด้านการสื่อสารและการเล่าเรื่องเชิงบวก (Storytelling) เรียบเรียงข้อมูลเชิงวิทยาศาสตร์ มาผลิตสื่อ คอนเทนต์ยุคใหม่ หรือการรณรงค์เชิงรุกเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมคนในชุมชนสันปายางหน่อให้หันมาใช้สารอินทรีย์ทดแทนสารเคมีอย่างยั่งยืน

สาระที่ 2 วิทยาศาสตร์กายภาพ

มาตรฐาน ว 2.3 เข้าใจความหมายของพลังงาน การเปลี่ยนแปลงและการถ่ายโอนพลังงาน ปฏิสัมพันธ์ระหว่างสสารและพลังงาน พลังงานในชีวิตประจำวัน ธรรมชาติของคลื่น ปรากฏการณ์ที่เกี่ยวข้องกับเสียง แสง และคลื่นแม่เหล็กไฟฟ้า รวมทั้งนำความรู้ไปใช้ประโยชน์

กลุ่มที่	ตัวชี้วัดระหว่างทาง (Formative Indicators)	ตัวชี้วัดปลายทาง (Summative Indicators)
1	ว 2.3 ป.6/1 ออกแบบการทดลองและทดลองด้วยวิธีที่เหมาะสมในการอธิบายการต่อวงจรไฟฟ้ากระแสตรงอย่างง่าย รายละเอียดพฤติกรรมบ่งชี้เชิงลึก - ระบุและอธิบายหน้าที่ของส่วนประกอบพื้นฐานในวงจรไฟฟ้า (แหล่งกำเนิดไฟฟ้า สายไฟฟ้า และเครื่องใช้ไฟฟ้า/มอเตอร์) - ปฏิบัติการต่อวงจรไฟฟ้ากระแสตรงเพื่อให้อุปกรณ์ทำงานได้อย่างถูกต้อง ปลอดภัย และมีเสถียรภาพ	ว 2.3 ป.6/2 เขียนแผนภาพและต่อวงจรไฟฟ้าอนุกรมและขนานเพื่อประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาความร้อนและสุขภาวะ รายละเอียดพฤติกรรมบ่งชี้เชิงลึก - ออกแบบและเขียนไดอะแกรมแผนภาพการต่อวงจรไฟฟ้าภายในสิ่งประดิษฐ์ได้อย่างถูกต้องตามหลักวิศวกรรม - เลือกรูปแบบการต่อวงจรไฟฟ้า (อนุกรม/ขนาน) ที่เหมาะสมกับแรงดันไฟฟ้าและสอดคล้องกับโครงสร้างของหมวกพัฒนาจิตใจ
2	ว 2.3 ป.6/5 สืบค้นข้อมูลและอธิบายการทำงานของแผงโซลาร์เซลล์และการเปลี่ยนพลังงานจากแสงอาทิตย์เป็นพลังงานไฟฟ้า รายละเอียดพฤติกรรมบ่งชี้เชิงลึก - สืบค้นและอธิบายกลไกการผลิตพลังงานสะอาดและการเปลี่ยนรูปพลังงานของเทคโนโลยีพลังงานทดแทนในท้องถิ่น - ดำเนินการทดสอบวัดค่าแรงดันและกระแสไฟฟ้าที่ผลิตได้จากโซลาร์เซลล์ภายใต้สภาวะความเข้มแสงที่แตกต่างกัน	ว 2.3 ป.6/6 ตระหนักถึงประโยชน์ของพลังงานทดแทนโดยการเสนอแนวทางหรือสร้างสิ่งประดิษฐ์เพื่อลดผลกระทบจากภัยความร้อนในชุมชน รายละเอียดพฤติกรรมบ่งชี้เชิงลึก: - เห็นคุณค่าและตระหนักถึงความสำคัญของการใช้พลังงานสะอาดที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมเพื่อบรรเทาวิกฤตสภาพภูมิอากาศ - สร้างสรรค์สิ่งประดิษฐ์นวัตกรรม "หมวกพัฒนาจิตใจที่ศรัทธา" เพื่อแก้ปัญหาการสะสมความร้อนเชิงพื้นที่และส่งเสริมสุขภาวะของคนในชุมชนสันป่าฝางหนอง
3	กระบวนการทางเทคโนโลยีและวิศวกรรม (STEM Process) รายละเอียดกระบวนการปฏิบัติ - ค้นคว้าและรวบรวมองค์ความรู้ด้านพลังงาน ความร้อน การถ่ายโอนพลังงาน วงจรไฟฟ้า กระแสตรง และกลไกเชิงกลของใบพัด - ประยุกต์ใช้กระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรมในการเลือกวัสดุที่มีน้ำหนักเบา การออกแบบโครงสร้างหมวกตามหลักการยศาสตร์ (Ergonomics) และทดสอบความคงทนแข็งแรง	สมรรถนะ Soft Power ยุคใหม่ รายละเอียดสมรรถนะผลลัพธ์สุดท้าย - ด้านการทำงานร่วมกันและภาวะผู้นำ: บริหารจัดการบทบาทหน้าที่ภายในกลุ่มร่วมมือกันสำรวจดัชนีความร้อนในพื้นที่วางแผนประกอบชิ้นงาน และแก้ไขปัญหาทางเทคนิคร่วมกันจนสำเร็จ - ด้านความคิดสร้างสรรค์เชิงวิศวกรรม: ออกแบบปรับปรุงระบบการทำงานของสิ่งประดิษฐ์ให้สามารถทำงานได้อย่างยืดหยุ่น

กลุ่มที่	ตัวชี้วัดระหว่างทาง (Formative Indicators)	ตัวชี้วัดปลายทาง (Summative Indicators)
	ของระบบ - ใช้ทักษะคณิตศาสตร์ในการคำนวณสัดส่วนโครงสร้าง การวัดมุมมองการไหลของทิศทางลม และการจัดกระทำข้อมูลค่าเฉลี่ยความแรงลมเทียบกับปริมาณกระแสไฟฟ้า	ประสิทธิภาพสูง และประหยัดพลังงาน - ด้านการสื่อสารเพื่อการเปลี่ยนแปลง (Storytelling): เรียบเรียงความรู้เชิงพิสัยยุคและสະดด้วยการสร้างสรรค์สื่อดิจิทัลคอนเทนต์หรือแคมเปญรณรงค์ เพื่อโน้มน้าวและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมคนในชุมชนให้หันมาพึ่งพาเทคโนโลยีพลังงานสะอาดที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

โครงสร้างเวลาเรียน (Instructional Time Structure)

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้บูรณาการสะเต็มศึกษาร่วมกับแนวคิด Project-based Learning หน่วยการเรียนรู้บูรณาการ “หมวกพัฒลมจื๋วมห้ศจรรย” และหน่วยการเรียนรู้บูรณาการ ปฏิบัติการ SPYN-Zero” ได้กำหนดโครงสร้างเวลาเรียนรวมทั้งสิ้น 40 ชั่วโมง ดังนี้

โครงสร้างหน่วยการเรียนรู้บูรณาการ “หมวกพัฒลมจื๋วมห้ศจรรย” ภาคเรียนที่ 1

กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

หน่วยการเรียนรู้บูรณาการ หมวกพัฒลมจื๋วมห้ศจรรย (เวลา 20 ชั่วโมง)

หน่วยการเรียนรู้ / กิจกรรมหลัก	มาตรฐานการเรียนรู้ / ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง / แนวคิดสำคัญ	ชิ้นงาน / ภาระงานที่สะท้อนสมรรถนะ	เวลา (ชม.)
กิจกรรมที่ 1: ถอดรหัสวิกฤตความร้อนคนเมืองลำพูน (ขั้นระบุปัญหาและวิเคราะห์บริบท)	ว 2.3 ป.6/6 สิ่งแวดล้อมและสุขภาพ	- การวิเคราะห์ปรากฏการณ์การสะสมความร้อน (Urban Heat Island) และการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศเชิงพื้นที่ - ผลกระทบของอุณหภูมิที่สูงเกินเกณฑ์ต่อสุขภาพและการทำงานของประชาชนและเจ้าหน้าที่กลางแจ้ง - การระบุแนวทางและข้อจำกัดในการแก้ปัญหาด้วยเทคโนโลยี	- สมุดบันทึกข้อมูลดัชนีความร้อนและผังวิเคราะห์ผลกระทบต่อร่างกาย	4
กิจกรรมที่ 2 ห้องเรียนพลังงานสะอาดและวงจรจื๋ว (ขั้นสืบค้นข้อมูลและทฤษฎีแกนหลัก)	ว 2.3 ป.6/1 ว 2.3 ป.6/5	- แหล่งกำเนิดไฟฟ้า พลังงานหมุนเวียนและการเปลี่ยนรูปพลังงานแสงอาทิตย์เป็นพลังงานไฟฟ้าผ่านแผงโซลาร์เซลล์ - ส่วนประกอบของวงจรไฟฟ้ากระแสตรงอย่างง่าย หน้าที่ของสายไฟ สวิตช์ และมอเตอร์ไฟฟ้ากระแสตรง	- รายงานสรุปมโนทัศน์ไฟฟ้า กระแสตรงและหลักการทำงานของเทคโนโลยีพลังงานสะอาด	4

หน่วยการเรียนรู้ / กิจกรรมหลัก	มาตรฐานการเรียนรู้ / ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง / แนวคิดสำคัญ	ชิ้นงาน / ภาระงานที่สะท้อนสมรรถนะ	เวลา (ชม.)
กิจกรรมที่ 3 พิมพ์เขียววิศวกรรมจักรกล (ขั้นออกแบบและวางแผนเชิงกล)	กระบวนการทางเทคโนโลยีและวิศวกรรม (STEM)	- การประยุกต์ใช้กระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรมในการออกแบบชิ้นงานตามหลักการยศาสตร์ (Ergonomics) - การคำนวณสัดส่วน น้ำหนัก และการจัดวางทิศทางแรงลม - การเขียนแผนภาพผังวงจรไฟฟ้า (Circuit Diagram) ทั้งแบบอนุกรมและขนาน	-แบบร่างพิมพ์เขียวนวัตกรรมถุงชาสมุนไพรและสูตรอัตราส่วนผสม	4
กิจกรรมที่ 4 ปฏิบัติการสร้างสรรค์นวัตกรรมพลังงาน (ขั้นประกอบ ทดลอง และบันทึกผล)	ว 2.3 ป.6/2	- การปฏิบัติการต่อวงจรไฟฟ้าและติดตั้งชุดมอเตอร์ใบพัดเข้ากับตัวหมวกอย่างปลอดภัย - การทดลองเชิงปริมาณเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างระดับความเข้มแสง กระแสไฟฟ้า และความแรงของลมที่ได้ - การจัดกระทำข้อมูลและคำนวณค่าเฉลี่ยทางสถิติของประสิทธิภาพนวัตกรรม	- ชิ้นงานต้นแบบหมวกพัดลมจีวและตารางบันทึกผลการทดสอบประสิทธิภาพเชิงกล	4
กิจกรรมที่ 5 พลังแห่งการสื่อสารเพื่อชุมชนสีเขียว (ขั้นประเมินผลปรับปรุง และเผยแพร่)	ว 2.3 ป.6/6 สมรรถนะ Soft Power	- การประเมินประสิทธิภาพการใช้งาน (Functional Testing) และปรับปรุงโครงสร้างให้มีความเสถียร - การใช้ทักษะ Soft Power ด้านการสื่อสารวิทยาศาสตร์ผ่านการเล่าเรื่องเชิงบวกและการผลิตแคมเปญรณรงค์พลังงานสะอาด - การส่งเสริมคุณลักษณะวิถีชีวิตสีเขียวและการใช้เทคโนโลยีที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมในชุมชนอย่างยั่งยืน	- ผลงานสิ่งประดิษฐ์สำเร็จ "หมวกพัดลมจีวมหัศจรรย์" - สื่อสร้างสรรค์ในรูปแบบคลิปวิดีโอแนะนำคุณค่าและการขับเคลื่อนสังคมรักษ์โลก	4
รวมเวลาเรียนทั้งหมด				20

โครงสร้างหน่วยการเรียนรู้บูรณาการ "ปฏิบัติการ SPYN-Zero : การศึกษาเปรียบเทียบประสิทธิภาพของ
สมุนไพรรักษาโรคในรูปแบบผงชาในการกำจัดลูกน้ำยุงลาย" ภาคเรียนที่ 2
กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
หน่วยการเรียนรู้บูรณาการ ปฏิบัติการ SPYN-Zero : การศึกษาเปรียบเทียบประสิทธิภาพของสมุนไพรรักษาโรค
ในรูปแบบผงชาในการกำจัดลูกน้ำยุงลาย (เวลา 20 ชั่วโมง)

หน่วยการเรียนรู้ / กิจกรรมหลัก	มาตรฐานการ เรียนรู้ / ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง / แนวคิดสำคัญ	ชิ้นงาน / ภาระงานที่ สะท้อนสมรรถนะ	เวลา (ชม.)
กิจกรรมที่ 1 ถอดรหัสวิกฤตความ ร้อนคนเมืองลำพูน (ขั้นระบุปัญหาและ วิเคราะห์บริบท)	ว 2.3 ป.6/6 สิ่งแวดล้อมและ สุขภาวะ	- การวิเคราะห์ปรากฏการณ์การสะสมความร้อน (Urban Heat Island) และการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศเชิงพื้นที่ - ผลกระทบของอุณหภูมิที่สูงเกินเกณฑ์ต่อสุขภาวะและการทำงานของประชาชนและเจ้าหน้าที่กลางแจ้ง - การระบุแนวทางและข้อจำกัดในการแก้ปัญหาด้วยเทคโนโลยี	- สมุดบันทึกข้อมูลดัชนีความร้อนและผังวิเคราะห์ผลกระทบต่อร่างกาย	4
กิจกรรมที่ 2 วิศวกรรมผงชา SPYN-Zero (ขั้นวางแผนและ ออกแบบ)	กระบวนการทาง เทคโนโลยี และ วิศวกรรม (STEM)	- แหล่งกำเนิดไฟฟ้า พลังงานหมุนเวียนและการเปลี่ยนรูปพลังงานแสงอาทิตย์เป็นพลังงานไฟฟ้าผ่านแผงโซลาร์เซลล์ - ส่วนประกอบของวงจรไฟฟ้ากระแสตรงอย่างง่าย หน้าที่ของสายไฟ สวิตช์ และมอเตอร์ไฟฟ้ากระแสตรง	- รายงานสรุปมโนทัศน์ไฟฟ้ากระแสตรงและหลักการทำงานของเทคโนโลยีพลังงานสะอาด	4
กิจกรรมที่ 3:พิมพ์ เขียววิศวกรรม จักรกล (ขั้นออกแบบและ วางแผนเชิงกล)	กระบวนการทาง เทคโนโลยี และ วิศวกรรม (STEM)	- การประยุกต์ใช้กระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรมในการออกแบบชิ้นงานตามหลักการยศาสตร์ (Ergonomics) - การคำนวณสัดส่วน น้ำหนัก และการจัดวางทิศทางแรงลม - การเขียนแผนภาพผังวงจรไฟฟ้า (Circuit Diagram) ทั้งแบบอนุกรมและขนาน	- แบบร่างพิมพ์เขียวและแผนภาพวงจรไฟฟ้าของหมวกพัดลมจี๊ดต้นแบบ	4
กิจกรรมที่ 4: ปฏิบัติการ สร้างสรรค์นวัตกรรม พลังงาน (ขั้นประกอบ ทดลอง และบันทึกผล)	ว 2.3 ป.6/2	- การปฏิบัติการต่อวงจรไฟฟ้าและติดตั้งชุดมอเตอร์ใบพัดเข้ากับตัวหมวกอย่างปลอดภัย - การทดลองเชิงปริมาณเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างระดับความเข้มแสง กระแสไฟฟ้า และความแรงของลม	- ชิ้นงานต้นแบบหมวกพัดลมจี๊ดและตารางบันทึกผลการทดสอบประสิทธิภาพเชิงกล	4

หน่วยการเรียนรู้ / กิจกรรมหลัก	มาตรฐานการเรียนรู้ / ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง / แนวคิดสำคัญ	ชิ้นงาน / ภาระงานที่สะท้อนสมรรถนะ	เวลา (ชม.)
		ที่ได้ - การจัดการกระทำข้อมูลและคำนวณค่าเฉลี่ยทางสถิติของประสิทธิภาพนวัตกรรม		
กิจกรรมที่ 5 พลังแห่งการสื่อสารเพื่อชุมชนสีเขียว (ขั้นประเมินผลปรับปรุง และเผยแพร่)	ว 2.3 ป.6/6 สมรรถนะ Soft Power	- การประเมินประสิทธิภาพการใช้งาน (Functional Testing) และปรับปรุงโครงสร้างให้มีความเสถียร - การใช้ทักษะ Soft Power ด้านการสื่อสารวิทยาศาสตร์ผ่านการเล่าเรื่องเชิงบวกและการผลิตแคมเปญรณรงค์พลังงานสะอาด - การส่งเสริมคุณลักษณะวิถีชีวิตสีเขียวและการใช้เทคโนโลยีที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมในชุมชนสันป่ายางหนอง	- ผลงานสิ่งประดิษฐ์สำเร็จ "หมวกพัฒนาจิตธรรม" - สื่อสร้างสรรค์ในรูปแบบคลิปวิดีโอแนะนำคุณค่าและการขับเคลื่อนสังคมรักษโลก	4
รวมเวลาเรียนทั้งหมด				20

นิยามศัพท์เฉพาะ

ในการวิจัยและพัฒนาวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้กำหนดนิยามศัพท์เฉพาะเพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกันในการนำไปปฏิบัติ ดังนี้

1. **การจัดการเรียนรู้สะเต็มศึกษาร่วมกับแนวคิด Project-based Learning** หมายถึง กระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ที่ผสมรวมองค์ความรู้จาก 4 สหวิทยาการ ได้แก่ วิทยาศาสตร์ (Science) เทคโนโลยี (Technology) วิศวกรรมศาสตร์ (Engineering) และคณิตศาสตร์ (Mathematics) เข้าด้วยกันอย่างเป็นระบบ โดยขับเคลื่อนผ่านกระบวนการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานจำนวน 6 ขั้นตอน ซึ่งมีสถานการณ์ปัญหาสุภาพะเชิงพื้นที่ในจังหวัดลำพูนเป็นฐานในการกระตุ้นการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนคิดค้นและสร้างสรรค์นวัตกรรมภายใต้ "ปฏิบัติการ SPYN-Zero" โดยใช้เวลาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รวมทั้งสิ้น 40 ชั่วโมง

2. **ปฏิบัติการ SPYN-Zero** หมายถึง โครงงานวิทยาศาสตร์ประยุกต์และนวัตกรรมสิ่งประดิษฐ์ที่สร้างสรรค์ขึ้นโดยผู้เรียน ซึ่งประกอบด้วย 2 ส่วนสำคัญ ได้แก่ รายงานโครงงานวิทยาศาสตร์ประเภทสิ่งประดิษฐ์เรื่อง "หมวกพัฒนาจิตธรรม" ที่ประยุกต์ใช้องค์ความรู้ด้านกลศาสตร์และไฟฟ้าอิเล็กทรอนิกส์เบื้องต้น และโครงงานวิทยาศาสตร์ประเภทการทดลอง เรื่อง "การศึกษาเปรียบเทียบประสิทธิภาพของสมุนไพรท้องถิ่นรูปแบบผงชาในการกำจัดลูกน้ำยุงลาย" ซึ่งเป็นการทดสอบและเปรียบเทียบขีดความสามารถในการควบคุมและกำจัดลูกน้ำยุงลายของพืชสมุนไพรในท้องถิ่น (ประกอบด้วย ตะไคร้หอม มะกรูด ขิง ดอกดาวเรือง และใบกะเพรา) ที่ผ่านกระบวนการแปรรูปและบรรจุในบรรจุภัณฑ์รูปแบบผงชา เพื่ออาศัยกลไกการแพร่ (Diffusion) และการออสโมซิส (Osmosis) ของสารสกัดอินทรีย์ในการออกฤทธิ์ทางชีวภาพอย่างปลอดภัยและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

3. ทักษะ Soft Power ยุคใหม่ หมายถึง สมรรถนะทางสังคมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตและการทำงานในศตวรรษที่ 21 ซึ่งได้รับการบ่มเพาะและพัฒนาผ่านกระบวนการจัดทำโครงการเชิงสะสมเต็มศึกษา โดยในงานวิจัยฉบับนี้ได้จำกัดขอบเขตการวัดและประเมินผลไว้ 3 ด้าน ประกอบด้วย

ด้านการทักษะการคิดสร้างสรรค์และยกระดับภูมิปัญญาท้องถิ่น (Cultural & Creative Power) หมายถึง ความสามารถของผู้เรียนในการคิดวิเคราะห์ปัญหา การสืบค้นและรวบรวมข้อมูล ตลอดจนการประยุกต์ใช้วัตถุดิบหรือทุนทางวัฒนธรรมชุมชนในท้องถิ่นมาแปรรูปเป็นนวัตกรรมเพื่อตอบสนองต่อสิ่งท้าทายในวิถีชีวิตจริง

ด้านการทำงานร่วมกันและการเป็นผู้นำ (Collaboration & Leadership) หมายถึง พฤติกรรมการแสดงออกถึงภาวะผู้นำร่วม (Shared Leadership) และการเป็นผู้ตามที่ดี มีการบริหารจัดการบทบาทหน้าที่ภายในกลุ่มอย่างเป็นระบบ ตลอดจนมีความยืดหยุ่นและการยอมรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่างเพื่อขับเคลื่อนเป้าหมายของทีมให้ประสบความสำเร็จ

ด้านการสื่อสารและการเล่าเรื่องเชิงสร้างสรรค์ (Science Communication & Social Storytelling) หมายถึง ความสามารถของผู้เรียนในการประมวลและเรียบเรียงองค์ความรู้เชิงวิทยาศาสตร์ที่มีความซับซ้อนให้เข้าใจง่าย แล้วนำมาผลิตเป็นสื่อสร้างสรรค์หรือสารคดีดิจิทัล (Digital Content) เพื่อการโน้มน้าวใจและขับเคลื่อนให้เกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมด้านสุขภาวะของคนในชุมชน

4. นักเรียน หมายถึง นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเทศบาลสันปายางหนอง อำเภอมือง จังหวัดลำพูน สังกัดกองการศึกษา เทศบาลเมืองลำพูน ภาคเรียนที่ 1-2 ปีการศึกษา 2568

5. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี หมายถึง คะแนนโมดูลทางวิทยาศาสตร์และทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของผู้เรียน ในกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สาระที่ 1 วิทยาศาสตร์ชีวภาพ มาตรฐาน ว 1.2 ซึ่งวัดโดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้น เพื่อนำมาเปรียบเทียบผลคะแนนระหว่างก่อนเรียน (Pre-test) และหลังเรียน (Post-test)

6. แบบประเมินตามสภาพจริง (Authentic Assessment Tools) หมายถึง เครื่องมือวัดและประเมินผลทางการศึกษาที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้นเพื่อใช้ในการรวบรวมข้อมูล พฤติกรรมการปฏิบัติงาน และคุณภาพของผลงานผู้เรียนตลอดภาคปฏิบัติการ ประกอบด้วย เกณฑ์การประเมินชิ้นงานนวัตกรรม (Scoring Rubrics) และแบบประเมินทักษะ Soft Power ยุคใหม่ทั้ง 3 ด้าน ซึ่งเครื่องมือทั้งหมดได้ผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) จากผู้เชี่ยวชาญเป็นที่เรียบร้อยแล้ว

3. การออกแบบแนวทางการพัฒนา

ในการออกแบบแนวทางการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้สะสมเต็มศึกษาร่วมกับแนวคิด Project-based Learning ผู้ศึกษาได้กำหนดกรอบการดำเนินงานและสร้างแผนผังกระบวนการจัดการเรียนรู้ (Learning Process Flowchart) ที่ผสมรวมกระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรม (Engineering Design Process) เข้ากับขั้นตอนของโครงการวิทยาศาสตร์อย่างเป็นระบบ ทั้งนี้เพื่อสร้างเส้นทางการพัฒนาทักษะ Soft Power ยุคใหม่ และส่งเสริมการสร้างสรรค์ผลผลิตนวัตกรรมของผู้เรียนให้มีความชัดเจนและมีประสิทธิภาพสูงสุด ดังรายละเอียดปรากฏในแผนผังกระบวนการจัดการเรียนรู้ต่อไปนี้

แผนผังกระบวนการจัดกิจกรรมเรียนรู้สะเต็มศึกษาร่วมกับแนวคิด Project-based Learning สู่ Soft Power ชุมชน

จากแผนผังการออกแบบพัฒนานวัตกรรม ดำเนินตามโครงสร้าง 6 ขั้นตอนของโครงการร่วมกับกระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรม อธิบายดังนี้

1. ขั้นที่ 1 การระบุสถานการณ์และทำความเข้าใจปัญหาสุขภาพเชิงพื้นที่ (Identify & Understand)

1. ผู้ศึกษาใช้สื่อดิจิทัลและข้อมูลสถิติระดับชาติของจังหวัดลำพูน กระตุ้นให้ผู้เรียนวิเคราะห์ปัญหาสุขภาพใกล้ตัว ได้แก่ ภัยเจ็บจากโรคไข้เลือดออก (ลูกน้ำยุงลาย) และภาวะความเครียดจากความร้อนในห้องเรียนช่วงฤดูร้อน

2. ผู้เรียนร่วมกันกำหนดขอบเขตปัญหามาไปสู่แนวคิดการสร้างโครงการวิทยาศาสตร์เริ่มบ่มเพาะทักษะ Soft Power ด้านการคิดสร้างสรรค์ผ่านการเชื่อมโยงบริบทชุมชน

2. ขั้นที่ 2 การสืบค้นและรวบรวมองค์ความรู้เชิงสะเต็มบูรณาการ (Investigate & Integrate)

1. ผู้เรียนสืบค้นและรวบรวมข้อมูลทางวิชาการผ่านสหวิทยาการ (STEM) โดยศึกษาโครงสร้างทางชีววิทยาของยุง, วงจรไฟฟ้ากระแสตรง (สำหรับหมวกพัฒนาจิ๋ว), และหลักการเคลื่อนที่ของสารผ่านเซลล์

องค์ความรู้สะเต็มที่เกี่ยวข้อง

S (Science) การแพร่และการออสโมซิสของสารสกัดอินทรีย์จากสมุนไพร, สารที่ 1 มาตรฐาน ว 1.2

T (Technology) การใช้สืบค้นข้อมูลและการเลือกใช้วัสดุอิเล็กทรอนิกส์เบื้องต้น

E (Engineering) การวิเคราะห์ระบบกลไกและการวางแผนผังเชิงวิศวกรรม

M (Mathematics) การคำนวณสัดส่วน ปริมาตร อัตราส่วนผสมของสมุนไพร และการวัดค่าทางไฟฟ้า

3. ขั้นที่ 3 การวางแผนและการออกแบบเชิงนวัตกรรมตามหลักภูมิปัญญา (Plan & Design)

1. นักเรียนภายในกลุ่มระดมความคิดและแบ่งบทบาทหน้าที่ในการออกแบบชิ้นงาน คือ การวางแผนผังเชิงวิศวกรรมหมวกพัฒนาจิ๋ว และการเลือกผสมพืชสมุนไพรท้องถิ่น 5 ชนิด (ตะไคร้หอม มะกรูด ขิง ดอกดาวเรือง และใบกะเพรา) นำมาบรรจุในรูปแบบถุงชา

2. การเชื่อมโยงทักษะ Soft Power บ่มเพาะ ด้านการทำงานร่วมกันและการเป็นผู้นำ(Collaboration & Leadership) ผ่านกระบวนการยอมรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่างในการเลือกสูตรทดลองและการออกแบบชิ้นงาน

4. ขั้นที่ 4 ภาคปฏิบัติการสร้างสรรค์และทดสอบประสิทธิภาพเชิงประจักษ์ (Build & Test)

1. นักเรียนลงมือปฏิบัติประดิษฐ์ "หมวกพดลจี้มหัสจรรย์" และเตรียมสารสกัดสมุนไพรภูเขาเพื่อทำการทดลองทางวิทยาศาสตร์ โดยทดสอบเปรียบเทียบประสิทธิภาพในการควบคุมและกำจัดลูกน้ำยุงลายในชุดทดลองควบคุม ดำเนินการจัดเก็บข้อมูลตัวเลขอย่างเป็นระบบ

2. ครูใช้แบบประเมินตามสภาพจริง (Authentic Assessment Tools) ในการสังเกตพฤติกรรมผลการทดลองและการสร้างชิ้นงาน (Rubric Scores)

5. ขั้นที่ 5 การวิเคราะห์ สะท้อนคิด และปรับปรุงพัฒนานวัตกรรม (Analyze & Optimize)

1. ผู้เรียนนำข้อมูลการทดลองมากระทำ (Data Processing) และอภิปรายผลร่วมกัน หากพบข้อบกพร่อง เช่น ภูเขาละลายตัวเร็วเกินไป หรือระบบใบพัดหมวกมีแรงลมไม่สม่ำเสมอ ผู้เรียนจะต้องใช้กระบวนการคิดเชิงวิพากษ์เพื่อปรับปรุงระบบกลไกและการเลือกใช้วัสดุให้ปลอดภัยต่อสิ่งแวดล้อมสูงสุด

2. การเชื่อมโยงทักษะ Soft Power พัฒนา ด้านการคิดสร้างสรรค์และยกระดับภูมิปัญญาท้องถิ่น (Cultural & Creative Power) ในการหาทางเลือกใหม่ๆ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถของชิ้นงาน

6. ขั้นที่ 6 การสื่อสาร ถ่ายทอดองค์ความรู้ และสร้างสร้างสรรค์ Soft Power สู่ชุมชน (Share & Empower)

1. นักเรียนจะนำองค์ความรู้และผลลัพธ์จากปฏิบัติการ SPYN-Zero มาย่อยให้เข้าใจง่าย จากนั้นเปลี่ยนข้อมูลวิทยาศาสตร์ที่ซับซ้อนให้กลายเป็นคอนเทนต์ดิจิทัล สื่อสร้างสรรค์ หรือคลิปวิดีโอสั้น เพื่อนำไปเผยแพร่และจัดนิทรรศการโน้มน้าวใจให้ประชาชนในชุมชนเทศบาลสันป่าายางหม่อมเกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการป้องกันโรคไข้เลือดออกและดูแลสุขภาพของตนเอง

2. การเชื่อมโยงทักษะ Soft Power ส่งเสริม ด้านการสื่อสารและการเล่าเรื่องเชิงบวก (Communication & Social Storytelling) อย่างเป็นรูปธรรมเพื่อสร้างผลกระทบเชิงบวก (Social Impact) ให้แก่สังคม

เมื่อสิ้นสุดกระบวนการเรียนรู้ 6 ขั้นตอน จะส่งผลลัพธ์ที่สามารถวัดได้เชิงวิชาการ 3 ด้าน ดังนี้

ด้านพุทธิพิสัย (Cognitive) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (มาตรฐาน ว 1.2) สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติเมื่อเปรียบเทียบระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน

ด้านทักษะ/กระบวนการ (Psychomotor) ได้นวัตกรรมสิ่งประดิษฐ์และโครงงานวิทยาศาสตร์ที่มีประสิทธิภาพ

ด้านจิตพิสัย/สมรรถนะ (Affective) ผู้เรียนมีระดับทักษะ Soft Power ยุคใหม่ทั้ง 3 ด้านอยู่ในเกณฑ์ "ดีเยี่ยม" ตามเกณฑ์แบบประเมินตามสภาพจริง

4. การมีส่วนร่วมในการพัฒนา

การขับเคลื่อนนวัตกรรมจัดการเรียนรู้สะเต็มศึกษาร่วมกับแนวคิด Project-based Learning ในการสร้างโครงงานวิทยาศาสตร์ให้ประสบความสำเร็จและเกิดความยั่งยืนนั้น ไม่ได้จำกัดอยู่เพียงห้องเรียนวิทยาศาสตร์เท่านั้น แต่ผู้ศึกษาได้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยประสานความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 4 กลุ่มหลัก เพื่อร่วมกันออกแบบ ขับเคลื่อน และประเมินผลนวัตกรรมอย่างเป็นระบบ ดังนี้

4.1. การมีส่วนร่วมของภาควิชาการและผู้เชี่ยวชาญ (Academic & Expert Collaboration)

1. ผู้ศึกษาได้เชิญผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนรู้สะเต็มศึกษา นักวิชาการศึกษาจากสำนักการศึกษาเทศบาลเมืองลำพูน และผู้ทรงคุณวุฒิในท้องถิ่น ร่วมกันตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content

Validity) ของหน่วยการเรียนรู้ แผนการจัดกิจกรรม 40 ชั่วโมง และเครื่องมือวัดประเมินผลตามสภาพจริง (Authentic Assessment Tools)

2. เกิดการวิพากษ์และปรับปรุงแผนการสอนให้มีความลื่นไหลทางวิทยาศาสตร์ (เช่น การสอดแทรกกลไกการแพร่และออสโมซิสในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ให้เข้าใจง่าย) และการสอบทานเกณฑ์การประเมิน (Rubrics) ให้สามารถวัดทักษะ Soft Power ยุคใหม่ทั้ง 3 ด้านได้อย่างแม่นยำ

4.2 การมีส่วนร่วมของชุมชนและภูมิปัญญาท้องถิ่น (Community & Local Wisdom Engagement)

1. ในขั้นตอนการระบุปัญหาและสืบค้นข้อมูล (ขั้นที่ 1-2) ชุมชนรอบโรงเรียนเทศบาลสันป่าายางหนองและปราชญ์ชาวบ้านด้านสมุนไพรในจังหวัดลำพูน มีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลเชิงบริบทเกี่ยวกับปัญหาสุขภาพะ สติ การระบาดของยุงลายในพื้นที่ และการส่งต่อองค์ความรู้ดั้งเดิมในการใช้พืชสมุนไพร 5 ชนิด (ตะไคร้ มะกรูด ขิง ดอกดาวเรือง ใบกะเพรา) 2. วางแผนระบบการส่งต่อองค์ความรู้ โดยกำหนดให้ชุมชนเป็นเสมือน "ห้องปฏิบัติการทางสังคม" ที่นักเรียนจะลงไปเก็บข้อมูลและทดลองใช้นวัตกรรม

2. เกิดการหลอมรวมระหว่าง "วิทยาศาสตร์สมัยใหม่" (กลไกทางชีววิทยาและการแพร่) เข้ากับ "ทุนทางวัฒนธรรมดั้งเดิม" ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญในการบ่มเพาะทักษะ Soft Power ด้านการคิดสร้างสรรค์และยกระดับภูมิปัญญาท้องถิ่นของผู้เรียน

4.3 การมีส่วนร่วมของเครือข่ายผู้ปกครอง (Parental & Home Support Collective)

1. ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการสนับสนุนทรัพยากรและเป็นผู้สังเกตการณ์พฤติกรรมนอกเวลาเรียน โดยร่วมจัดหาวัตถุดิบสมุนไพรในท้องถิ่น สังเกตและสนับสนุนการทำกิจกรรมโครงการนอกระบบที่บ้าน (เช่น การทดลองใช้งานหมวกพัฒนาจิตจรรยาในวิถีชีวิตประจำวันเพื่อคลายความร้อน) รวมถึงการสะท้อนคิด (Reflection) ผ่านแบบประเมินพฤติกรรมของนักเรียน

2. เปลี่ยนสภาพแวดล้อมที่บ้านให้เป็น "แหล่งเรียนรู้เสมือน" (Virtual Learning Space) ที่ช่วยกระตุ้นการเรียนรู้เชิงรุกอย่างต่อเนื่อง (Continuous Active Learning) ทำให้นักเรียนสามารถฝึกฝนทักษะการทำงานและการเป็นผู้นำร่วมกับครอบครัวได้

4.4 การมีส่วนร่วมของกลุ่มเป้าหมายและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (Target Student & Local Government Synergy)

1. นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีส่วนร่วมในฐานะ "ผู้นำการเปลี่ยนแปลง" (Change Agents) โดยเป็นผู้ร่วมออกแบบพิมพ์เขียวนวัตกรรม ดำเนินการทดลองเปรียบเทียบประสิทธิภาพสารสกัดยุง และสะท้อนคิดเพื่อปรับปรุงชิ้นงานด้วยตนเองตามแนวคิดการสร้างสรรค์ความรู้ด้วยตนเอง (Constructionism)

2. กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม เทศบาลเมืองลำพูน ร่วมเป็นเวทีและเครือข่ายรองรับการเผยแพร่ นวัตกรรม โดยสนับสนุนข้อมูลเชิงพื้นที่ และเปิดโอกาสให้นักเรียนนำผลผลิตจาก "ปฏิบัติการ SPYN-Zero" ไปประชาสัมพันธ์และสาธิตการใช้งานในศูนย์บริการสาธารณสุขชุมชน หรือผ่านช่องทางสื่อสารดิจิทัลของท้องถิ่น

3. เกิดการบูรณาการความรู้สู่การสร้างผลกระทบต่อสังคม (Social Impact) ทักษะ Soft Power ด้านการสื่อสารและการเล่าเรื่องเชิงสร้างสรรค์ ของผู้เรียนได้รับการทดสอบและพัฒนาในสถานการณ์จริง ซึ่งช่วยขับเคลื่อนพฤติกรรมสุขภาพของคนในชุมชนเทศบาลสันป่าายางหนองอย่างยั่งยืน

การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ส่งผลให้นวัตกรรมนี้มีคุณลักษณะตามหลักวิชาการ 3 ประการ คือ

1. นวัตกรรมตอบโจทย์และแก้ปัญหาเชิงพื้นที่ของโรงเรียนเทศบาลสันป่าายางหนองและจังหวัดลำพูนได้อย่างตรงจุด

2. ความยั่งยืนของนวัตกรรม เกิดกลไกหนุนเสริมจากชุมชนและผู้ปกครอง ทำให้การพัฒนาทักษะ Soft Power ไม่สิ้นสุดลงพร้อมกับการปิดคาบเรียน 40 ชั่วโมง

3. ความถูกต้องและความน่าเชื่อถือ ได้รับการตรวจสอบและกลั่นกรองจากผู้เชี่ยวชาญทั้งในด้านศาสตร์การสอน (Pedagogy) และวิทยาศาสตร์ประยุกต์

5.การนำไปใช้

การนำนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้สะเต็มศึกษาร่วมกับแนวคิด Project-based Learning เพื่อส่งเสริมทักษะ Soft Power ยุคใหม่ ไปประยุกต์ใช้ในการจัดระเบียบการเรียนรู้และพัฒนาผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ มีแนวทางและขั้นตอนสำคัญเชิงวิชาการ 4 ด้าน ดังนี้

5.1 การนำไปใช้ในระดับชั้นเรียนเพื่อยกระดับผู้เรียน (Classroom Practice Application)

1. ครูผู้สอนสามารถนำแผนการจัดการเรียนรู้ 40 ชั่วโมงนี้ ไปปรับใช้โดยบูรณาการโครงการงาน "หมวกพัฒลจิมฬัศจรรย์" และ "ปฏิบัติการ SPYN-Zero" เข้ากับวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี แกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน (กลุ่มสาระวิทยาศาสตร์ชีวภาพ มาตรฐาน ว 1.2) โดยไม่เพิ่มภาระเวลาเรียน แต่ใช้การเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ทดแทนคาบเรียนภาคทฤษฎีแบบเดิม

2. ครูต้องนำคู่มือนวัตกรรมนี้ไปใช้ในฐานะผู้อำนวยความสะดวก (Learning Facilitator) และใช้เกณฑ์วัดประเมินผลตามสภาพจริง (Authentic Assessment Tools) สังเกตพฤติกรรมระหว่างการทำกิจกรรม เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนคิดและแก้ปัญหาเชิงสะเต็มศึกษาได้อย่างอิสระตามระดับศักยภาพรายบุคคล

5.2 การนำไปใช้ในระดับนโยบายและการบริหารสถานศึกษา (Institutional & Policy Application)

1. โรงเรียนเทศบาลสันปายางหนองสามารถนำรูปแบบนวัตกรรมนี้บรรจุเข้าสู่แผนพัฒนาการจัดการศึกษา เพื่อขับเคลื่อนวิสัยทัศน์การสร้างเยาวชนที่มีสมรรถนะเด่นทางสังคม (Soft Power) และทักษะในศตวรรษที่ 21

2. สถานศึกษาสามารถนำแนวทางการพัฒนาชิ้นงานไปใช้เป็นประเด็นหลักในกลุ่มชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครู โดยเชื่อมโยงกลุ่มสาระวิทยาศาสตร์ฯ คอมพิวเตอร์ คณิตศาสตร์ และศิลปะ เพื่อสร้างความยืดหยุ่นในการจัดตารางสอนและการใช้ทรัพยากรร่วมกันระหว่างห้องเรียน

5.3 การนำไปใช้เพื่อยกระดับภูมิปัญญาและพัฒนาสุขภาวะของชุมชน (Community & Cultural Application)

1. ชุมชนรอบโรงเรียนเทศบาลสันปายางหนองสามารถรับการถ่ายทอดชิ้นงาน "สมุนไพรสุขภาพจัดลูกน้ำยุงลาย" ไปประยุกต์ใช้ควบคุมการระบาดของโรคไข้เลือดออกในแหล่งน้ำขังรอบบ้าน และใช้โครงการ "หมวกพัฒลจิมฬัศจรรย์" เป็นต้นแบบในการประดิษฐ์เครื่องมือบรรเทาความร้อนแก่ผู้ทำงานกลางแจ้งในชุมชน

2. นำองค์ความรู้เรื่องสมุนไพรท้องถิ่นที่ถูกยกระดับด้วยกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ไปพัฒนาเป็นสื่อวัฒนธรรมเชิงบวก (Social Storytelling) เพื่อเผยแพร่ผ่านช่องทางประชาสัมพันธ์และแพลตฟอร์มออนไลน์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งเป็นการสร้างภาพลักษณ์และคุณค่า (Value Creation) ให้แก่ทุนทางวัฒนธรรมจังหวัดลำพูน

5.4 การเผยแพร่และขยายผลสู่เครือข่ายวิชาการภายนอก (Dissemination & Scaling Up)

1. นำคู่มือแนวทางการจัดกิจกรรม รูปภาพพิมพ์เขียว และขั้นตอนการวัดประเมินผลไปจัดแสดงในงานนิทรรศการวิชาการของกลุ่มโรงเรียนในสังกัดเทศบาลเมืองลำพูน

6.การประเมินและการปรับปรุง

ในการพัฒนานวัตกรรมจัดการเรียนรู้สะเต็มศึกษาร่วมกับแนวคิด Project-based Learning ครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้กำหนดกรอบการประเมินและการปรับปรุงเชิงระบบ เพื่อใช้เป็นกลไกในการตรวจสอบประสิทธิภาพของ

นวัตกรรม และนำข้อมูลป้อนกลับมาใช้ยกระดับการจัดการเรียนรู้ให้มีคุณภาพสูงสุดอย่างต่อเนื่อง โดยแบ่งออกเป็น 2 ส่วนหลัก ดังนี้

1. กรอบการประเมินผลสัมฤทธิ์และสมรรถนะผู้เรียน (Evaluation Framework)

การประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนดำเนินงานภายใต้แนวคิด การประเมินเพื่อพัฒนาและการประเมินสรุปรวบยอด (Formative and Summative Assessment) โดยใช้แบบประเมินตามสภาพจริง (Authentic Assessment Tools) ที่ผ่านการหาคุณภาพเครื่องมือเชิงวิชาการเรียบร้อยแล้ว ครอบคลุม 3 มิติหลัก ได้แก่

1. มิติด้านพุทธิพิสัยและทักษะกระบวนการ (Cognitive & Process Evaluation)

เครื่องมือ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (มาตรฐาน ว 1.2) สำหรับประเมินความรู้เชิงมโนทัศน์และกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

วิธีการประเมิน ทำการทดสอบก่อนเรียน (Pre-test) และหลังเรียน (Post-test) แล้วนำผลคะแนนมาวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยโดยใช้สถิติ (t-test Dependent) เพื่อยืนยันพัฒนาการเชิงความรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

2. มิติด้านทักษะ Soft Power ยุคใหม่ (Soft Power Skills Assessment)

เครื่องมือ แบบประเมินพฤติกรรมและทักษะ Soft Power ยุคใหม่ 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความคิดสร้างสรรค์และการต่อยอดทุนทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านการทำงานร่วมกันและภาวะผู้นำ และด้านการสื่อสารและการเล่าเรื่องเชิงสร้างสรรค์

วิธีการประเมิน ใช้การประเมินแบบ 360 องศา (Multi-source Assessment) ประกอบด้วย การประเมินตนเองของผู้เรียน (Self-assessment) การประเมินโดยกลุ่มเพื่อน (Peer-assessment) และการประเมินโดยครูผู้สอน (Teacher-assessment) ตลอดระยะปฏิบัติการเรียนรู้ 40 ชั่วโมง เพื่อลดความลำเอียงและสะท้อนทักษะจริงของผู้เรียนอย่างรอบด้าน

3. มิติด้านชิ้นงานและนวัตกรรม (Product & Innovation Evaluation):

เครื่องมือ เกณฑ์การประเมินชิ้นงานเชิงรูปrik (Scoring Rubrics) สำหรับประเมินชิ้นงาน 2 ผลผลิตหลัก คือ "หมวกพัฒลฉวมห้ศรรย" และ "สมุนไพรรุงซากำจัดลูกน้ำยุงลาย (ปฏิบัติการ SPYN-Zero)"

วิธีการประเมิน ประเมินความถูกต้องทางวิทยาศาสตร์ ประสิทธิภาพการใช้งานจริง ความปลอดภัยต่อสิ่งแวดล้อม และความคิดสร้างสรรค์ในการแก้ปัญหาสุภาวะเชิงพื้นที่

2. แนวทางการปรับปรุงและการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง (Continuous Improvement & Optimization Loop)

เพื่อให้รูปแบบการจัดการเรียนรู้และนวัตกรรมชิ้นงานได้รับการพัฒนาจนเกิดความสำเร็จและมีความยืดหยุ่นสูง ผู้ศึกษาได้นำกระบวนการสะท้อนคิด (Reflective Practice) และระบบปรับปรุงคุณภาพมาใช้ในระหว่างการดำเนินงานและหลังเสร็จสิ้นกระบวนการ ดังนี้

1. วงจรสะท้อนคิดหลังการจัดการเรียนรู้ (After Action Review: AAR):

1. เมื่อเสร็จสิ้นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในแต่ละสัปดาห์ (ภายในกรอบเวลา 40 ชั่วโมง) ผู้ศึกษาจะจัดกิจกรรม AAR ร่วมกับนักเรียนและทีมผู้ร่วมสังเกตการณ์สอน เพื่อระบุข้อจำกัดในการดำเนินกิจกรรม เช่น ปัญหาเวลาในการติดตั้งวงจรของหมวกพัฒล หรือปัญหาการรอคอยผลการทดลองการออกฤทธิ์ของสมุนไพรรุงซากำ

2. นำข้อมูลที่ได้จากการสะท้อนคิดมาปรับปรุงแผนการจัดกิจกรรมสัปดาห์ถัดไปทันที เพื่อเพิ่มความยืดหยุ่นในการเรียนรู้

2. การทบทวนโดยผู้เชี่ยวชาญร่วมกับชุมชน (Peer Review & Community Feedback)

1. ภายหลังการนำเสนอผลงาน "ปฏิบัติการ SPYN-Zero" สู่ชุมชนเทศบาลสันป่าายางหน่อม ผู้ศึกษาจะรวบรวมข้อเสนอแนะและข้อคิดเห็นจากประชาชนในพื้นที่และตัวแทนกองสาธารณสุขฯ ที่มีต่อประสิทธิภาพและความสะดวกในการใช้งานสมุนไพรภูเขาและการสื่อสารของนักเรียน

2. ข้อมูลป้อนกลับเหล่านี้จะถูกนำมาวิเคราะห์วิจารณ์เชิงวิชาการเพื่อปรับปรุงอัตราส่วนผสมของสมุนไพร บรรจุภัณฑ์ที่ย่อยสลายได้ดีขึ้น และปรับปรุงวิธีการสื่อสารของนักเรียนให้เข้าถึงง่ายและมีพลังในการเปลี่ยนพฤติกรรมคนในชุมชนได้ดียิ่งขึ้น

3. การปรับปรุงเชิงระบบผ่านชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC-Driven Redesign):

1. ผู้ศึกษานำผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผลประเมินสมรรถนะ Soft Power และข้อจำกัดที่พบในงานวิจัยนี้ เข้าสู่ที่ประชุมวิชาการและการจัดกลุ่ม PLC ของสถานศึกษา เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์การจัดกิจกรรมร่วมกับครูผู้สอนท่านอื่นในสายชั้นเดียวกัน

2. กระบวนการดังกล่าวจะช่วยบูรณาการโอเดียในการปรับระดับความยากง่ายของเนื้อหาเพิ่มเติมศึกษาให้สอดคล้องกับพัฒนาการของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 6 ในปีการศึกษาถัดๆ ไป เพื่อให้ได้แผนการจัดการเรียนรู้ระดับศึกษาที่สมบูรณ์และยั่งยืน (Sustainable Curricular Improvement)

องค์ประกอบที่3 ด้านผลที่เกิดจากการดำเนินงานตามรูปแบบการพัฒนานวัตกรรมการศึกษา

3.1 ผลที่เกิดกับสถานศึกษา

3.1.1 ข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษา

จากการที่โรงเรียนเทศบาลสันป่าายางหน่อมได้นำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ระดับศึกษาร่วมกับแนวคิด Project-based Learning เข้ามาขับเคลื่อนกระบวนการเรียนรู้ผ่าน "ปฏิบัติการ SPYN-Zero" และสิ่งประดิษฐ์ "หมวกพัฒลภูมิจักรวรรย์" ส่งผลให้เกิดการพัฒนาและยกระดับฐานข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษาอย่างเป็นระบบและเป็นรูปธรรมตลอดระยะเวลา 3 ปีการศึกษาย้อนหลัง (ปีการศึกษา 2566 – 2568) ดังรายละเอียดสารสนเทศในแต่ละมิติ ต่อไปนี้

1. สารสนเทศด้านคุณภาพผู้เรียนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

การดำเนินงานพัฒนานวัตกรรมอย่างต่อเนื่องส่งผลโดยตรงต่อการเปลี่ยนแปลงเชิงบวกของฐานข้อมูลผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในสาระที่ 1 วิทยาศาสตร์ชีวภาพ (มาตรฐาน ว 1.2) โดยพบว่า

ปีการศึกษา 2566 (ระยะเริ่มต้นการทดลองใช้รูปแบบ) นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนอยู่ที่ 14.50 และคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนอยู่ที่ 21.20 คะแนน (จากคะแนนเต็ม 30 คะแนน)

ปีการศึกษา 2567 (ระยะขยายผลและบูรณาการ) คะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนของนักเรียนอยู่ที่ 15.10 คะแนน และมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนขยับสูงขึ้นเป็น 23.80 คะแนน

ปีการศึกษา 2568 (ระยะนำนวัตกรรมมาใช้อย่างเต็มรูปแบบ) นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนอยู่ที่ 15.60 คะแนน และมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงขึ้นถึง 26.40 คะแนน เมื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบเชิงสถิติ พบว่าผลคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนของนักเรียนในปีการศึกษา 2568 สูงกว่าปีการศึกษา 2566 คิดเป็นอัตราความก้าวหน้าสะสมสูงถึงร้อยละ 24.53 นอกจากนี้ สารสนเทศในคลังผลงานนวัตกรรมของสถานศึกษายังเติบโตขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ โดยมีจำนวนโครงการวิทยาศาสตร์ประเภทสิ่งประดิษฐ์ "หมวกพัฒลภูมิจักรวรรย์" ที่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานการประเมินชิ้นงานเพิ่มขึ้นจาก 2 ชิ้นในปี 2566 เป็น 6 ชิ้นที่สมบูรณ์ในปี 2568 (คิดเป็นอัตราการเติบโตร้อยละ 200.00) และมีสูตรทางเลือกในการพัฒนาภูเขาสมุนไพรกำจัดลูกน้ำยุงลายเพิ่มขึ้นจาก 2 สูตรการทดลอง เป็น 5

สูตรพัฒนาที่ปลอดภัยต่อสิ่งแวดล้อมในปี 2568 (คิดเป็นอัตราการเติบโตร้อยละ 150.00) ซึ่งผลงานทั้งหมดได้รับการจัดเก็บในระบบคลังความรู้ดิจิทัล (E-Portfolio) ของโรงเรียนเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้อ้างอิงแก่ผู้เรียนในรุ่นถัดไป

2. สารสนเทศด้านการพัฒนาสมรรถนะทักษะ Soft Power ยุคใหม่

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบประเมินตามสภาพจริง (Authentic Assessment Tools) สารสนเทศที่สะท้อนการประเมินทักษะ Soft Power ยุคใหม่ของผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 (สัดส่วนของผู้เรียนที่ผ่านการประเมินในระดับ "ดีเยี่ยม") มีพัฒนาการเชิงบวกในทั้ง 3 ด้านอย่างชัดเจน ดังนี้

ด้านการคิดสร้างสรรค์และยกระดับภูมิปัญญาท้องถิ่น (Cultural & Creative Power) มีสัดส่วนผู้เรียนที่ผ่านเกณฑ์ดีเยี่ยมเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 60.00 ในปีการศึกษา 2566 เป็นร้อยละ 73.30 ในปีการศึกษา 2567 และแตะระดับร้อยละ 90.00 ในปีการศึกษา 2568 (คิดเป็นอัตราความก้าวหน้าเพิ่มขึ้นร้อยละ 30.00)

ด้านการทำงานร่วมกันและการเป็นผู้นำ (Collaboration & Leadership) มีสัดส่วนผู้เรียนที่ผ่านเกณฑ์ดีเยี่ยมเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 66.60 ในปีการศึกษา 2566 เป็นร้อยละ 80.00 ในปีการศึกษา 2567 และเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 93.30 ในปีการศึกษา 2568 (คิดเป็นอัตราความก้าวหน้าเพิ่มขึ้นร้อยละ 26.70)

ด้านทักษะการสื่อสารและการเล่าเรื่องเชิงสร้างสรรค์ (Communication & Social Storytelling) มีสัดส่วนผู้เรียนที่ผ่านเกณฑ์ดีเยี่ยมเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 53.30 ในปีการศึกษา 2566 เป็นร้อยละ 70.00 ในปีการศึกษา 2567 และบรรลุเป้าหมายที่ร้อยละ 86.60 ในปีการศึกษา 2568 ซึ่งเป็นมิติที่มีอัตราการเติบโตสูงที่สุดถึงร้อยละ 33.30 อันเนื่องมาจากนักเรียนได้รับการฝึกฝนให้ผลิตสื่อคอนเทนต์ดิจิทัลเพื่อนำองค์ความรู้วิทยาศาสตร์ไปโน้มน้าวใจชุมชนจริง

3. สารสนเทศด้านการยอมรับและการสร้างผลกระทบต่อสังคม

ความสำเร็จของการพัฒนานวัตกรรมส่งผลให้ข้อมูลสารสนเทศด้านความพึงพอใจของเครือข่ายผู้ปกครองและชุมชนโดยรอบโรงเรียนเทศบาลสันป่าายางหนองมีต่อการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษา เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจากคะแนนเฉลี่ย 3.85 คะแนน (จากคะแนนเต็ม 5.00 คะแนน) ในปีการศึกษา 2566 ขยับขึ้นเป็น 4.25 คะแนนในปีการศึกษา 2567 และขยับขึ้นสู่ 4.78 คะแนนในระดับ "พึงพอใจมากที่สุด" ในปีการศึกษา 2568 (คิดเป็นอัตราความพึงพอใจที่เติบโตขึ้นร้อยละ 24.16) ความพึงพอใจที่เพิ่มขึ้นนี้สอดคล้องกับการได้รับการเป็น "แหล่งเรียนรู้ด้านการสร้างสรรค์นวัตกรรมเพื่อชุมชน" รวมถึงสถิติการควบคุมประชากรลูกน้ำยุงลายในพื้นที่บริการของสถานศึกษาที่ลดลงอย่างเป็นรูปธรรมจากการนำ "สมุนไพรรุงซากำจัดลูกน้ำยุงลาย" ไปใช้จริงในครัวเรือนของนักเรียนและชุมชนรอบข้าง

3.1.2 การดำเนินงานการบริหารจัดการของสถานศึกษา การจัดการเรียนรู้ นิเทศติดตาม และประเมินผลอย่างเป็นระบบ

โรงเรียนเทศบาลสันป่าายางหนองมีได้ขับเคลื่อนรูปแบบการจัดการเรียนรู้สะเต็มศึกษาร่วมกับแนวคิด Project-based Learning เพื่อส่งเสริมทักษะ Soft Power ยุคใหม่ ผ่านกระบวนการบริหารจัดการสถานศึกษาเชิงระบบ โดยประยุกต์ใช้วงจรคุณภาพเดมมิง (PDCA) ร่วมกับกระบวนการนิเทศการศึกษาแบบกัลยาณมิตรและการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เพื่อควบคุม คุณภาพ ประสิทธิภาพ และความยั่งยืนของการนำนวัตกรรมไปใช้จริงในระดับชั้นเรียนอย่างเป็นขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นการวางแผนและกำหนดทิศทางการบริหารจัดการ (Planning: P)

1. ฝ่ายบริหารของสถานศึกษาได้นำนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้สะเต็มศึกษาและแนวคิด Project-based Learning สู่ระเบียบวาระของสถานศึกษา โดยจัดทำคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน คณะอนุกรรมการ

ฝ่ายวิชาการ และทีมผู้นิเทศภายใน เพื่อสร้างระบบรองรับและอำนวยความสะดวกในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รวม 40 ชั่วโมง

2. ดำเนินการจัดประชุมชี้แจง วางกรอบงบประมาณ และเตรียมความพร้อมด้านวัสดุอุปกรณ์ในการทำโครงการวิทยาศาสตร์ทั้ง 2 เรื่อง ได้แก่ อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์พื้นฐานสำหรับ “หมวกพดลมัจฉาอัจฉริยะ” และการจัดหาพืชสมุนไพรท้องถิ่น 5 ชนิด รวมถึงห้องปฏิบัติการสำหรับการทดลองใน “ปฏิบัติการ SPYN-Zero”

2. ขั้นการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเชิงระบบ (Doing: D)

1. ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ดำเนินการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ตามหน่วยการเรียนรู้และแผนการจัดการกิจกรรมที่ผ่านการพิจารณาตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ โดยใช้กระบวนการ Project-based Learning 6 ขั้นตอนที่เกี่ยวข้องกับปัญหาสภาวะเชิงพื้นที่ในจังหวัดลำพูนเป็นฐานขับเคลื่อน

2. ในการปฏิบัติหน้าที่ ครูผู้สอนทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ (Learning Facilitator) คอยกระตุ้นและส่งเสริมกระบวนการคิดวิเคราะห์ การออกแบบพิมพ์เขียวชิ้นงาน และการทำคอนเทนต์ดิจิทัลเล่าเรื่อง เพื่อบ่มเพาะทักษะ Soft Power ทั้ง 3 ด้านของผู้เรียนอย่างรอบด้านตามสภาพจริง

3. ขั้นการนิเทศ ติดตาม และควบคุมคุณภาพการจัดการเรียนรู้ (Checking: C)

1. สถานศึกษาใช้กลไกการนิเทศภายในแบบร่วมมือ (Collaborative Supervision) ประกอบด้วย ฝ่ายบริหาร ศึกษานิเทศก์ต้นสังกัด และหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ ดำเนินการเข้าสังเกตการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ (Classroom Observation) ตามตารางการนิเทศที่กำหนด เพื่อติดตามการมีส่วนร่วมของนักเรียนและตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างกิจกรรมการเรียนรู้กับเกณฑ์การบ่มเพาะทักษะ Soft Power

2. มีการจัดตั้งวงจรชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC Loop) ทุกสัปดาห์หลังจากเสร็จสิ้นชิ้นงานย่อย เพื่อเปิดโอกาสให้ครูผู้สอนและทีมผู้นิเทศร่วมกันวิเคราะห์สะท้อนคิด (Reflective Practice) เกี่ยวกับพัฒนาการของชิ้นงานหมวกพดลมัจฉา และตรวจสอบผลการทดลองการแพร่/ออสโมซิสในถุงชาสมุนไพรกำจัดลูกน้ำยุงลาย ว่าเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานตัวชี้วัด ว 1.2 หรือไม่

4. ขั้นการประเมินผลรวบยอดและปรับปรุงเชิงนวัตกรรม (Acting: A)

1. เมื่อสิ้นสุดภาคปฏิบัติการเรียนรู้ 40 ชั่วโมง สถานศึกษาดำเนินการประเมินผลรวบยอด (Summative Assessment) โดยใช้แบบประเมินตามสภาพจริง (Authentic Assessment Tools) สรุปคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ (Pre-test / Post-test) เกณฑ์การประเมินชิ้นงานนวัตกรรม (Rubric Scores) และระดับสมรรถนะ Soft Power ยุคใหม่ของนักเรียน

2. คณะกรรมการบริหารหลักสูตรนำผลการประเมินเชิงสถิติและข้อเสนอแนะจากการนิเทศภายใน มาทำการปรับปรุงแผนการจัดการเรียนรู้ ข้อจำกัดเชิงเวลา และสัดส่วนภาระงาน เพื่อพัฒนาให้เป็นโมเดลนวัตกรรมจัดการเรียนรู้ที่สมบูรณ์แบบ (Optimized Model) พร้อมทั้งจะนำไปบรรจุในหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนเทศบาลสันปายางหนอง และขยายผลเป็นคู่มือการสอนต้นแบบให้แก่โรงเรียนอื่นๆ ในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อไป

การดำเนินงานด้านการบริหารจัดการ การจัดการเรียนรู้ และระบบการนิเทศติดตามอย่างมีระบบนี้ ยืนยันได้ถึงความสำเร็จและหลักการทำงานบนพื้นฐานของข้อมูลเชิงประจักษ์ (Evidence-based Management) ซึ่งเปลี่ยนรูปแบบการสอนจากการพึ่งพาตัวบุคคล สู่การเป็น "ระบบการพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม" (Innovation-Driven Educational System) ที่การันตีผลลัพธ์ปลายทางทั้งในส่วนชิ้นงานสิ่งประดิษฐ์ ผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการ และสมรรถนะเด่นทางสังคมของผู้เรียนอย่างแท้จริง

3.1.3 การมีเครือข่ายการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา (Educational Quality Development Network)

ความสำเร็จในการขับเคลื่อนรูปแบบการจัดการเรียนรู้สู่ระดับศึกษาร่วมกับแนวคิด Project-based Learning ในครั้งนี้ เกิดจากกลไกการบริหารจัดการศึกษาเชิงระบบที่มุ่งเน้นการสร้าง “เครือข่ายความร่วมมือภาคีทั้ง 4 ภาคี” โดยโรงเรียนเทศบาลสันปายางหนองได้ทำหน้าที่เป็นแกนกลางในการเชื่อมโยงภาครัฐ ภาควิชาการ ภาคชุมชน/ผู้ประกอบการ และภาคประชาสังคม เพื่อร่วมกันพัฒนาคุณภาพการศึกษาและหนุนเสริมสมรรถนะ Soft Power ยุคใหม่ของผู้เรียนอย่างยั่งยืน ซึ่งสามารถจำแนกโครงสร้างและบทบาทของเครือข่ายการพัฒนาคุณภาพการศึกษาได้ดังนี้

1. เครือข่ายพัฒนาวิชาการและวิชาชีพ (Academic & Professional Development Network)

สถานศึกษาได้สร้างความร่วมมือกับสำนักการศึกษา เทศบาลเมืองลำพูน ศึกษาพิเศษ และนักวิชาการศึกษา ในการสนับสนุนทรัพยากรและร่วมเป็นเครือข่ายชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) ข้ามสถานศึกษา นอกจากนี้ยังมีการเชิญผู้เชี่ยวชาญด้านสะเต็มศึกษาและวิทยาศาสตร์ประยุกต์จากผู้ทรงคุณวุฒิ มาร่วมเป็นที่ปรึกษาในการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ 40 ชั่วโมง เกิดการรับรองความถูกต้องเชิงเนื้อหา (Content Validity) ของนวัตกรรม "หมวกพัฒลฉิมหัตศจรย" และกลไกชีววิทยาใน "ปฏิบัติการ SPYN-Zero" ทำให้เกิดกระบวนการนิเทศติดตาม (Supervision) ที่เข้มข้น ยกระดับมาตรฐานการจัดการเรียนรู้ของครูสู่ระดับมืออาชีพ

2. เครือข่ายภูมิปัญญาท้องถิ่นและปราชญ์ชาวบ้าน (Local Wisdom & Cultural Capital Network)

โรงเรียนได้จัดตั้งเครือข่ายความร่วมมือกับปราชญ์ชาวบ้านและผู้เชี่ยวชาญด้านเกษตรกรรมสมุนไพรในจังหวัดลำพูน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้และศูนย์ข้อมูลดิบเชิงพื้นที่ (Local Knowledge Repository) ในการให้ความรู้แก่นักเรียนเกี่ยวกับการจำแนก คุณสมบัติ และฤทธิ์ทางชีวภาพของพืชสมุนไพร 5 ชนิด ได้แก่ ตะไคร้หอม มะกรูด จิง ดอกดาวเรือง และใบกะเพรา เครือข่ายนี้ช่วยเปลี่ยนบทบาทของผู้เรียนจากผู้รับความรู้สู่การเป็น "ผู้สืบสานและยกระดับภูมิปัญญา" (Cultural Competency) บ่มเพาะทักษะ Soft Power ด้านการคิดสร้างสรรค์และยกระดับภูมิปัญญาท้องถิ่น (Cultural & Creative Power) จากประสบการณ์ตรงของบุคคลในชุมชน

3. เครือข่ายภาคประชาสังคมและหน่วยงานสุขภาวะเชิงพื้นที่ (Public Health & Civic Network)

สถานศึกษาได้ประสานความร่วมมืออย่างใกล้ชิดกับ กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม เทศบาลเมืองลำพูน เพื่อรับการสนับสนุนข้อมูลสถิติระดับวิทยาของโรคไข้เลือดออก และดัชนีความหนาแน่นของลูกน้ำยุงลาย (Larval Indices) รวมทั้งการเปิดพื้นที่ให้โรงเรียนนำนวัตกรรม "สมุนไพรงาช้างจัดลูกน้ำยุงลาย" ไปทดลองใช้จริง และเผยแพร่ในศูนย์บริการสาธารณสุขและหอกระจายข่าวชุมชน โรงเรียนได้รับความไว้วางใจและถูกยกระดับให้เป็นภาคีเครือข่ายหลักในการเฝ้าระวังภัยสุขภาพ ส่งเสริมให้ทักษะ Soft Power ด้านการสื่อสารและการเล่าเรื่องเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียน เกิดการนำไปใช้จริงเพื่อสร้างผลกระทบเชิงบวก (Social Impact) แก่สุขภาวะของชุมชนเทศบาลสันปายางหนอง

4. เครือข่ายผู้ปกครองและพลบ้าน (Parental & Domestic Engagement Network)

เครือข่ายผู้ปกครองนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีส่วนร่วมในฐานะ "ผู้ร่วมจัดการเรียนรู้" (Co-Educators) โดยทำหน้าที่เป็นผู้สนับสนุนการจัดหาวัตถุดิบ ร่วมติดตาม พัฒนา และทดสอบการใช้งานสิ่งประดิษฐ์ "หมวกพัฒลฉิมหัตศจรย" ในวิถีชีวิตประจำวันของครอบครัว รวมถึงการประเมินพฤติกรรมการทำงานและการแสดงออกถึงภาวะผู้นำร่วม (Shared Leadership) ของนักเรียนขณะปฏิบัติกิจกรรมที่บ้าน เกิดการสร้างระบบนิเวศการเรียนรู้ที่ไร้รอยต่อ (Seamless Learning Ecosystem) ระหว่างบ้านและโรงเรียน ช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันครอบครัวและสร้างการยอมรับในตัวผู้เรียนจากบุคคลใกล้ชิด

การมีเครือข่ายการพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่มีความเข้มแข็งทั้ง 4 มิติ ส่งผลให้โรงเรียนเทศบาลสันปายางหน่อม สามารถก้าวข้ามข้อจำกัดของการจัดการศึกษาในห้องเรียนแบบเดิม สู่การเป็น “โรงเรียนเปิดเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต” (Open School for Lifelong Learning) ที่ได้รับการยอมรับในฐานะสถาบันแกนนำที่สามารถหลอมรวมพลังของทุกภาคส่วนในจังหวัดลำพูน เพื่อร่วมกันสร้างสรรค์นวัตกรรมและพัฒนาศักยภาพของเยาวชนสู่การเป็นพลเมืองยุคใหม่ที่มีคุณภาพอย่างยั่งยืน

3.1.4 การยอมรับที่มีต่อสถานศึกษา

ผลสำเร็จจากการดำเนินงานพัฒนานวัตกรรมจัดการเรียนรู้สะเต็มศึกษาร่วมกับแนวคิด Project-based Learning ผ่านชิ้นงานนวัตกรรม “หมวกพดลมัจฉาหัตถ์จรรย” และ “ปฏิบัติการ SPYN-Zero” ไม่เพียงแต่สร้างการเปลี่ยนแปลงภายในชั้นเรียนเท่านั้น แต่ยังนำมาซึ่งกระแสการยอมรับ ความเชื่อมั่น และเกียรติคุณที่สะท้อนกลับมาสู่โรงเรียนเทศบาลสันปายางหน่อมอย่างเด่นชัด โดยสามารถจำแนกการยอมรับในเชิงวิชาการและสังคมได้เป็น 3 มิติหลัก ดังนี้

1. การยอมรับในระดับนโยบายและเครือข่ายวิชาการ (Academic & Policy Recognition)

โรงเรียนเทศบาลสันปายางหน่อมได้รับการยอมรับจากสำนักการศึกษา เทศบาลเมืองลำพูน ให้เป็น “สถานศึกษาแกนนำต้นแบบการจัดการเรียนรู้สะเต็มศึกษาบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่น” โดยได้รับเกียรติเป็นสถานที่ศึกษาดูงานและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Best Practice Showcase) ของคณะผู้บริหารและคณะครูในกลุ่มโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดลำพูน

ผู้บริหารของโรงเรียนได้นำโมเดลปฏิบัติการ SPYN-Zero มาประกาศใช้เป็นหนึ่งในมาตรการการดูแลความปลอดภัยและสุขภาพของนักเรียน (School Health & Safety Policy) ในช่วงฤดูการที่มีดัชนีความร้อนสูง (Heat Index) เพื่อป้องกันภาวะลมแดด (Heat Stroke) ของนักเรียนในสถานศึกษา

แผนการจัดการเรียนรู้บูรณาการการจัดการเรียนรู้สะเต็มศึกษาร่วมกับแนวคิด Project-based Learning และนวัตกรรมชิ้นงานต้นแบบ (Prototype) ปฏิบัติการ SPYN-Zero ได้รับการคัดเลือกจากเทศบาลเมืองลำพูน ให้เป็น “นวัตกรรมจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)” และได้จัดแสดงในเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางวิชาการ (Symposium) ของกลุ่มโรงเรียน เพื่อเป็นโมเดลต้นแบบให้แก่ครูผู้สอนวิทยาศาสตร์ในพื้นที่ในการพัฒนาแผนการสอนฐานสมรรถนะ

2. การยอมรับจากชุมชนและภาคีเครือข่ายเชิงพื้นที่ (Community & Public Trust)

ชุมชนรอบโรงเรียนเทศบาลสันปายางหน่อมและผู้ปกครองมีความเชื่อมั่นสูงต่อความเชี่ยวชาญทางวิชาการและการเอาใจใส่ของสถานศึกษา โดยผลการประเมินดัชนีความพึงพอใจของชุมชนเพิ่มขึ้นสู่ระดับ 4.78 คะแนน (ระดับดีเยี่ยม) ในปีการศึกษา 2568

กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม เทศบาลเมืองลำพูน ได้ให้การยอมรับแนวคิด “สมุนไพรจากกำจัดลูกน้ำยุงลาย” ภายใต้ปฏิบัติการ SPYN-Zero โดยระบุในสารสนเทศชุมชนว่าเป็นนวัตกรรมที่มีความปลอดภัยและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ควบคุมการแพร่ระบาดของโรคไข้เลือดออกได้จริง

3. การยอมรับในเวทีการประกวดและรางวัลเกียรติยศ (Awards & Competitive Recognition)

จากการที่ผู้เรียนนำเสนอรายงานโครงงานวิทยาศาสตร์ประเภทสิ่งประดิษฐ์ “หมวกพดลมัจฉาหัตถ์จรรย” และการทดลอง “ปฏิบัติการ SPYN-Zero” เข้าประกวดในงานสัปดาห์วิทยาศาสตร์ พร้อมงานมหกรรมวิชาการระดับท้องถิ่น ส่งผลให้โรงเรียนได้รับรางวัลเชิดชูเกียรติในระดับต่าง ๆ

การยอมรับทั้งหมดนี้ชี้ให้เห็นว่า โรงเรียนเทศบาลสันปายางหน่อมประสบความสำเร็จในการเปลี่ยนบทบาทจากสถานศึกษาชั้นพื้นฐานแบบเดิม สู่การเป็น “พื้นที่นวัตกรรมการศึกษา” (Educational Innovation

Sandbox) ที่สร้างคุณค่า (Value Creation) แก่สังคม มีกลไกการเรียนรู้ที่สามารถจับต้องได้และแก้ปัญหาเชิงพื้นที่ได้อย่างเป็นรูปธรรม ส่งผลให้แบรนด์วิชาการของสถานศึกษามีความเข้มแข็ง ได้รับความศรัทธาและความไว้วางใจจากสาธารณชนอย่างยั่งยืน

3.2 ผลที่เกิดกับครู

3.2.1 การออกแบบการจัดการเรียนรู้

การพัฒนา รูปแบบการจัดการเรียนรู้สู่เต็มศึกษาร่วมกับแนวคิด Project-based Learning เพื่อส่งเสริมทักษะ Soft Power ยุคใหม่ ผ่านโครงการ “หมวกพัฒลฉิมฉัศจรรย” และ “ปฏิบัติการ SPYN-Zero” ส่งผลให้ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โรงเรียนเทศบาลสันปายางหนอง เกิดการยกระดับสมรรถนะวิชาชีพด้านการออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) อย่างมีนัยสำคัญเชิงวิชาการ 4 มิติ ดังนี้

1. สมรรถนะการออกแบบหน่วยการเรียนรู้และแผนการจัดกิจกรรมเชิงบูรณาการ (Interdisciplinary Curriculum Design)

ครูผู้สอนสามารถออกแบบหน่วยการเรียนรู้บูรณาการแบบสหวิทยาการ (STEM) ระยะเวลา 40 ชั่วโมงได้ อย่างเป็นระบบ โดยเปลี่ยนจากการจัดการเรียนรู้แบบแยกส่วนมาเป็นการร้อยเรียงมโนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์ชีวภาพ (มาตรฐาน ว 1.2 การแพร่และออสโมซิส) เข้ากับกระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรม (Engineering Design Process)

ครูสามารถออกแบบการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่น โดยให้นักเรียนประยุกต์ใช้ความรู้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์พื้นฐานเพื่อแก้ปัญหาความร้อนผ่านโครงการ “หมวกพัฒลฉิมฉัศจรรย” ควบคู่ไปกับการออกแบบการทดลองเปรียบเทียบสารสกัดสมุนไพรท้องถิ่นใน “ปฏิบัติการ SPYN-Zero” ซึ่งแสดงถึงการเปลี่ยนบทบาทครูจากผู้ถ่ายทอดความรู้ (Instructor) สู่ผู้ออกแบบประสบการณ์การเรียนรู้ (Learning Experience Designer)

2. สมรรถนะการนำปัญหาสู่ภาวะเชิงพื้นที่เป็นฐานขับเคลื่อนการเรียนรู้ (Context-Based Instructional Design)

ครูเกิดทักษะการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมเชิงบริบท (Context Analysis) และสามารถสกัดปัญหาสู่ภาวะจริงในจังหวัดลำพูน (เช่น การระบาดของโรคไข้เลือดออก และสภาพภูมิอากาศที่ร้อนจัด) มาพัฒนาเป็นโจทย์และสถานการณ์จำลองในแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

การออกแบบการสอนลักษณะนี้กระตุ้นให้ครูทำงานเชื่อมโยงกับชุมชน โดยดึงเอาปราชญ์ชาวบ้านและข้อมูลภูมิปัญญาสมุนไพรท้องถิ่น 5 ชนิดเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของบทเรียน ส่งผลให้แผนการจัดการเรียนรู้ที่ออกแบบขึ้นมีชีวิต มีความหมายต่อตัวผู้เรียน และตอบโจทย์การพัฒนาชุมชนอย่างเป็นรูปธรรม

3. สมรรถนะการออกแบบการบ่มเพาะทักษะ Soft Power และสมรรถนะผู้เรียน (Soft Power & Competency-Based Design)

ครูมีความเชี่ยวชาญในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นกระบวนการกลุ่ม (Cooperative Learning) และการสื่อสารเชิงสร้างสรรค์ ซึ่งมุ่งเน้นการบ่มเพาะทักษะ Soft Power ยุคใหม่ทั้ง 3 ด้านของผู้เรียน ได้แก่ ด้านการคิดสร้างสรรค์และยกระดับภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านการทำงานร่วมกันและการเป็นผู้นำ และด้านการสื่อสารและการเล่าเรื่องเชิงสร้างสรรค์

ครูสามารถเปลี่ยนชั่วโมงเรียนวิทยาศาสตร์ให้เป็นพื้นที่พัฒนาทักษะชีวิต โดยออกแบบให้มีกิจกรรมการผลิตสื่อดิจิทัลคอนเทนต์เพื่อนำเสนอผลการทดลองการกำจัดลูกน้ำยุงลายของสมุนไพรถิ่น ซึ่งช่วยปลูกฝังความคิดสร้างสรรค์และการสื่อสารสร้างผลกระทบเชิงบวกต่อสังคม (Social Impact) ให้แก่ผู้เรียน

4. สมรรถนะการออกแบบเครื่องมือวัดและประเมินผลตามสภาพจริง (Authentic Assessment Design)

ครูพัฒนาทักษะขั้นสูงในการสร้างสรรค์เครื่องมือประเมินผลตามสภาพจริง (Authentic Assessment Tools) ที่เน้นพัฒนาการระหว่างเรียน (Formative Assessment) และประเมินสมรรถนะการลงมือปฏิบัติ (Performance Assessment) ทดแทนการใช้ข้อสอบแบบปรนัยเดิม

ครูสามารถออกแบบเกณฑ์การประเมินชิ้นงานเชิงรูปрик (Scoring Rubrics) ที่มีความเที่ยงตรงและเป็นปรนัย สำหรับใช้ประเมินชิ้นงาน "หมวกพดลมจิวมหัศจรรย์" และประสิทธิภาพการออกฤทธิ์ทางชีวภาพของ "สมุนไพรจากกำจัดลูกน้ำยุงลาย" ตลอดจนสร้างแบบประเมินทักษะ Soft Power 360 องศาที่ดึงดูดกลุ่มเพื่อนและตนเองมาร่วมประเมินได้อย่างเป็นระบบ

3.2.2 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้

การนำนวัตกรรมกระบวนการจัดการเรียนรู้สะเต็มศึกษาร่วมกับแนวคิด Project-based Learning ไปปฏิบัติจริง ส่งผลให้ครูผู้สอนปรับเปลี่ยนบทบาทและยกระดับสมรรถนะการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ในชั้นเรียนอย่างเด่นชัด 3 ด้าน ดังนี้

1. ครูผู้สอนสามารถลดสัดส่วนการบรรยายหน้าชั้นเรียน (Passive Instruction) แล้วเปลี่ยนบทบาทมาเป็นผู้ชี้แนะและกระตุ้นการคิด (Scaffolding) โดยใช้คำถามเชิงรุกในแต่ละขั้นของ Project-based Learning 6 ขั้นตอน เพื่อนำทางให้นักเรียนสืบค้น ออกแบบพิมพ์เขียววงจรไฟฟ้าในโครงงาน “หมวกพดลมจิวมหัศจรรย์” และทดลองประสิทธิผลทางชีวภาพของพืชสมุนไพรใน “ปฏิบัติการ SPYN-Zero” ได้ด้วยตนเอง

2. ครูพัฒนาทักษะการบริหารจัดการชั้นเรียนที่เอื้อต่อการทำงานกลุ่มและการแบ่งปันภาวะผู้นำร่วม (Shared Leadership) โดยสามารถจัดสรรเวลาเรียน 40 ชั่วโมงได้อย่างสมดุล ระหว่างการสืบค้นข้อมูลเชิงทฤษฎีในห้องเรียน การทดลองสกัดสารอินทรีย์จากสมุนไพรท้องถิ่น 5 ชนิดในห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ และการเปิดพื้นที่ให้นักเรียนสะท้อนคิด (Reflective Session) เพื่อปรับปรุงชิ้นงานร่วมกัน

3. ครูมีความสามารถในการเชื่อมโยงกิจกรรมในห้องเรียนเข้ากับบริบทจริงของชุมชนเทศบาลสันป่าายางหนอง โดยสามารถจัดกิจกรรมให้นักเรียนนำผลผลิตนวัตกรรมและสื่อที่สร้างสรรค์ขึ้นไปเผยแพร่เพื่อโน้มน้าวใจและส่งเสริมสุขภาวะเชิงพื้นที่ ซึ่งส่งผลให้ครูเกิดความเชี่ยวชาญในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สร้างผลกระทบเชิงบวกต่อสังคม (Social Impact)

3.2.3 การพัฒนาสื่อการเรียนรู้

การขับเคลื่อนนวัตกรรมครั้งนี้ส่งผลให้ครูผู้สอนยกระดับทักษะการเลือกใช้ ออกแบบ และพัฒนาสื่อการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับผู้เรียนยุคใหม่ (Digital Natives) โดยมีผลลัพธ์เชิงประจักษ์ดังนี้:

1. การพัฒนาชุดสื่อและคู่มือสะเต็มศึกษาบูรณาการ (Integrated STEM Learning Packages) ครูพัฒนาคู่มือการจัดการเรียนรู้สะเต็มศึกษาและใบกิจกรรมเชิงรุกที่ระบุขั้นตอนการทำงานไว้อย่างชัดเจน รวมถึงจัดทำสไลด์นำเสนอเชิงปฏิสัมพันธ์ (Interactive Slides) และคลิปวิดีโอสั้นเพื่อสาธิตหลักการทางวิทยาศาสตร์ที่เข้าใจยาก เช่น กลไกการแพร่ (Diffusion) และการออสโมซิส (Osmosis) ของสารสกัดจากพืช และหลักการทำงานของวงจรไฟฟ้ากระแสตรงในหมวกพดลมจิว

2. การเป็นโค้ชสื่อสร้างสรรค์และเทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Media Mentorship): ครูพัฒนาสมรรถนะในการเป็นผู้ให้คำแนะนำแก่ผู้เรียนในการเลือกใช้แพลตฟอร์มและแอปพลิเคชันยุคใหม่ (เช่น Canva, CapCut หรือ สมาร์ทโฟน) เพื่อนำมาผลิตสื่อดิจิทัลคอนเทนต์และสร้างสรรค์การเล่าเรื่องเชิงบวก ซึ่งช่วยยกระดับให้ครูเป็นผู้นำด้านการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา (EdTech Leader)

3. การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ทางธรรมชาติและภูมิปัญญาเชิงพื้นที่ (Context-Based Media) ครูมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการเปลี่ยนสิ่งแวดล้อมรอบตัวให้เป็นสื่อการสอน โดยพัฒนาแปลงสมุนไพรในโรงเรียนและชุมชนให้เป็น "แหล่งเรียนรู้ที่มีชีวิต" (Living Lab) เพื่อให้นักเรียนได้ศึกษาและสัมผัสลักษณะทางกายภาพของ ตะไคร้หอม มะกรูด ข่า ดอกดาวเรือง และใบกะเพรา ของจริง นำไปสู่การเชื่อมโยงทฤษฎีชีววิทยาสู่ภูมิปัญญาท้องถิ่นได้

3.2.4 การวัดและประเมินผล

การดำเนินงานตามรูปแบบนวัตกรรมนี้ส่งผลให้ครูผู้สอนเกิดการปฏิรูปแนวคิดและวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ จากเดิมที่เน้นการสอบวัดความรู้ปลายภาค (Assessment of Learning) สู่การประเมินเพื่อพัฒนาและประเมินตามสภาพจริง (Formative & Authentic Assessment) ดังนี้

1. การพัฒนาเครื่องมือประเมินสมรรถนะขั้นสูง (Advanced Performance Assessment Tools) ครูมีความเชี่ยวชาญในการสร้างสรรค์และพัฒนาเครื่องมือวัดผลที่หลากหลายและตรงจุด โดยสามารถออกแบบแบบทดสอบวัดมโนทัศน์และทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ในสาระที่ 1 มาตรฐาน ว 1.2 ที่มีความเที่ยงตรงตลอดจนพัฒนาแบบประเมินพฤติกรรมบ่งชี้ทักษะ Soft Power ยุคใหม่ทั้ง 3 ด้านที่มีความแม่นยำทางสถิติและผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ

2. การออกแบบเกณฑ์การประเมินแบบบูรณาการเชิงประจักษ์ (Analytical Rubrics Design) ครูผู้สอนสามารถออกแบบเกณฑ์การประเมินคุณภาพชิ้นงานนวัตกรรม (Scoring Rubrics) ที่จับต้องได้จริง สำหรับใช้ประเมิน "หมวกพดลมจิวหัตถ์จรรย" (ประเมินด้านระบบวงจร ความทนทาน และประโยชน์ใช้สอย) และ "สมุนไพรถูกกำจัดลูกน้ำยุ่งลาย" (ประเมินประสิทธิภาพการออกฤทธิ์ทางชีวภาพ อัตราการตายของลูกน้ำ และความเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม) ซึ่งช่วยลดความพึงพอใจส่วนตัวของครูและเพิ่มความเป็นธรรมเชิงวิชาการ

3. การประยุกต์ใช้การสะท้อนคิดและการประเมินแบบมีส่วนร่วม (Participatory & Reflective Assessment): ครูสามารถจัดวางระบบการประเมินผลการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ประเมินตนเอง (Self-assessment) และประเมินร่วมกันในกลุ่มเพื่อน (Peer-assessment) รวมถึงสะท้อนคิดหลังการทำกิจกรรม (After Action Review: AAR) เพื่อนำข้อมูลป้อนกลับเหล่านั้นมาปรับปรุงแผนการสอนและการประดิษฐ์ชิ้นงานของนักเรียนในลักษณะของการประเมินเพื่อหนุนเสริมการเรียนรู้ (Assessment as Learning) อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

3.3 ผลที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน

3.3.1 ผู้เรียนมีผลการพัฒนาที่เกิดจากการใช้นวัตกรรม

จากการดำเนินงานจัดการเรียนรู้สะเต็มศึกษาร่วมกับแนวคิด Project-based Learning ใน “ปฏิบัติการ SPYN-Zero” และสิ่งประดิษฐ์ “หมวกพดลมจิวหัตถ์จรรย” เป็นเวลารวม 40 ชั่วโมง ส่งผลให้ผู้เรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเทศบาลสันปายางหนอง มีผลการพัฒนาที่เกิดจากการใช้นวัตกรรมอย่างเป็นรูปธรรมครอบคลุมทั้งด้านพุทธิพิสัย (Cognitive Domain) ทักษะพิสัย (Psychomotor Domain) และจิตพิสัย (Affective Domain) ดังนี้

1. ด้านพุทธิพิสัย (Cognitive Domain) มุ่งเน้นการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นสูง เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เชิงลึก (Deep Learning) และนำไปสู่ความคงทนของความรู้ (Knowledge Retention)

ตารางแสดงผลการเปรียบเทียบคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน (N = 30)

การทดสอบ	คะแนนเต็ม	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	ค่าสถิติ t	ระดับนัยสำคัญ ทางสถิติ (p)
ก่อนเรียน	30	15.60	1.63	64.91*	.000
หลังเรียน	30	26.40	1.54		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($t_{วิกฤต} = 2.756$ ที่องศาอิสระ $df = 29$)

จากการวิเคราะห์เปรียบเทียบเชิงสถิติ พบว่า คะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียน ($X = 26.40$, S.D. = 1.54) สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียน ($X = 15.60$, S.D. = 1.63) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($t = 64.91$)

ผลการวิเคราะห์หาค่าดัชนีประสิทธิผล (Effectiveness Index: E.I.)

ดัชนีประสิทธิผล (E.I.) เป็นตัวบ่งชี้ทางวิชาการที่แสดงถึงอัตราความก้าวหน้าและการเรียนรู้ที่เพิ่มขึ้นของผู้เรียนหลังจากผ่านกระบวนการใช้นวัตกรรม โดยคำนวณจากสูตรทางสถิติดังนี้

ผลรวมของคะแนนหลังเรียน - ผลรวมของคะแนนก่อนเรียน

$$E.I. = \frac{\text{ผลรวมของคะแนนหลังเรียน} - \text{ผลรวมของคะแนนก่อนเรียน}}{(\text{จำนวนนักเรียน} \times \text{คะแนนเต็ม}) - \text{ผลรวมของคะแนนก่อนเรียน}}$$

แทนค่าจากข้อมูลการวิจัย:

ผลรวมของคะแนนก่อนเรียน (ΣP_1) = 468

ผลรวมของคะแนนหลังเรียน (ΣP_2) = 792

จำนวนนักเรียน (N) = 30, คะแนนเต็ม = 30

$$792 - 468$$

$$E.I. = \frac{324}{(30 \times 30) - 468}$$

$$E.I. = \frac{324}{900 - 468}$$

$$E.I. = \frac{324}{432}$$

$$E.I. = 0.7500$$

จากการคำนวณหาค่าดัชนีประสิทธิผลของการจัดการเรียนรู้สะเต็มศึกษาร่วมกับแนวคิด Project-based Learning สู่ Soft Power ชุมชน พบว่า ค่าดัชนีประสิทธิผล (E.I.) มีค่าเท่ากับ 0.7500 แสดงให้เห็นว่า ผู้เรียนมีความก้าวหน้าทางการเรียนรู้และเกิดการพัฒนาองค์ความรู้เพิ่มสูงขึ้นคิดเป็นร้อยละ 75.00 จากคะแนนฐานเดิมก่อนเรียน

ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นสูง (Advanced Scientific Process Skills)

ผู้เรียนร้อยละ 90.00 ผ่านเกณฑ์การประเมินทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ในระดับ "ดีเยี่ยม" โดยสามารถสะท้อนขีดความสามารถเชิงลึกผ่านกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ ดังนี้

1. ผู้เรียนสามารถคาดคะเนความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างสารสกัดสมุนไพรท้องถิ่นกับอัตราการตายของลูกน้ำยุงลาย พร้อมทั้งกำหนดและควบคุมตัวแปรได้อย่างเป็นระบบ
2. ผู้เรียนวางแผน ออกแบบ และดำเนินการทดลองเปรียบเทียบประสิทธิภาพเชิงวิทยาศาสตร์ มีการจัดระเบียบข้อมูลดิบให้อยู่ในรูปตารางที่ง่ายต่อการวิเคราะห์
3. ผู้เรียนสามารถวิเคราะห์แนวโน้มข้อมูล นำเสนอความสัมพันธ์เชิงปริมาณระหว่างสารสกัดกับผลการยับยั้งการเจริญเติบโตของลูกน้ำยุงลายได้อย่างสมเหตุสมผลอิงตามหลักการทางวิชาการ

ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจของนักเรียนและภาคีเครือข่ายชุมชนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้สะเต็มศึกษา ร่วมกับแนวคิด Project-based Learning (N = 60)

ตาราง ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความพึงพอใจของนักเรียนและภาคีเครือข่ายชุมชน (n = 60)

กลุ่มเป้าหมาย / รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
ส่วนที่ 1 กลุ่มผู้เรียน (นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา n = 30)			
1.1 กระบวนการสะเต็มศึกษาร่วมกับแนวคิด Project-based Learning และการสร้างนวัตกรรมช่วยพัฒนาสมรรถนะการคิดแก้ปัญหาหน้างาน	4.60	0.50	มากที่สุด
1.2 ปฏิบัติการ SPYN-Zero ส่งเสริมการทำงานเป็นทีมในฐานะเครือข่ายเยาวชนเฝ้าระวังภัยสุขภาพ	4.70	0.47	มากที่สุด
1.3 ความภาคภูมิใจในการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Change Agent) และการสื่อสาร Soft Power สู่ชุมชน	4.80	0.39	มากที่สุด
รวมเฉลี่ยกลุ่มผู้เรียน	4.70	0.45	มากที่สุด
ส่วนที่ 2 ภาคีเครือข่ายชุมชน (ผู้ปกครอง ประธานชุมชน คนในพื้นที่ n = 30)			
2.1 นวัตกรรมหมวกพัฒลจิตสามารถประยุกต์ใช้ลดความเสี่ยงจากดัชนีความร้อนในพื้นที่ได้จริง	4.53	0.51	มากที่สุด
2.2 ปฏิบัติการ SPYN-Zero สร้างกลไกการเฝ้าระวังภัยสุขภาพเชิงรุกร่วมกันระหว่างบ้านและโรงเรียน	4.60	0.50	มากที่สุด
2.3 สื่อดิจิทัลและการรณรงค์เชิงรุกของเยาวชนมีพลังในการโน้มน้าวใจให้เกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม	4.73	0.45	มากที่สุด

กลุ่มเป้าหมาย / รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
รวมเฉลี่ยกลุ่มภาคีเครือข่ายชุมชน	4.62	0.49	มากที่สุด
สรุปผลรวมเฉลี่ยทั้ง 2 ภาคส่วน	4.66	0.47	มากที่สุด

จากตาราง พบว่า ผลการประเมินความพึงพอใจต่อสะเต็มศึกษา ร่วมกับแนวคิด Project-based Learning นวัตกรรมหมวกพัฒมจิ๋ว และปฏิบัติการ SPYN-Zero ในภาพรวมของทั้งสองภาคส่วนอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.66$, S.D. = 0.47) เมื่อจำแนกตามกลุ่มเป้าหมายพบว่า กลุ่มผู้เรียนมีความพึงพอใจในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.70$, S.D. = 0.45) โดยมีความภาคภูมิใจในฐานะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและการสื่อสาร Soft Power สู่ชุมชนสูงสุด สำหรับกลุ่มภาคีเครือข่ายชุมชนมีความพึงพอใจในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดเช่นกัน ($\bar{X} = 4.62$, S.D. = 0.49) โดยสะท้อนความเชื่อมั่นต่อศักยภาพการใช้สื่อดิจิทัลและการรณรงค์เชิงรุกของเยาวชนในการโน้มน้าวใจให้เกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาวะในพื้นที่อย่างมีนัยสำคัญ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานที่เกาะกลุ่มหนาแน่นสะท้อนถึงเสถียรภาพของผลสัมฤทธิ์ในชั้นเรียนที่ขยายผลสู่ชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ด้านทักษะพิสัย (Psychomotor Domain: P)

มุ่งเน้นการพัฒนาทักษะการปฏิบัติและการสร้างสรรค์นวัตกรรมผ่านกระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรม (Engineering Design Process) เพื่อเปลี่ยนผ่านจากผู้รับความรู้สู่การเป็นนวัตกรรมน้อย (Student Innovators)

ผู้เรียนร้อยละ 90.00 ได้รับการพัฒนาทักษะการออกแบบและสร้างสรรค์ชิ้นงานนวัตกรรมอยู่ในระดับ "ดีเยี่ยม" สามารถสร้างผลผลิตที่เป็นรูปธรรมเพื่อแก้ปัญหาสุขภาวะจริงในชีวิตประจำวัน ได้แก่ สิ่งประดิษฐ์ "หมวกพัฒมจิ๋วมหัศจรรย์" ที่ทำงานด้วยระบบวงจรไฟฟ้ากระแสตรงอย่างเสถียร ตลอดจนผลิตภัณฑ์ "สมุนไพรถุงชากำจัดลูกน้ำยุงลาย" จากสมุนไพรในท้องถิ่น ซึ่งเกิดจากการลงมือปฏิบัติจริงทุกขั้นตอนด้วยความปลอดภัย

3. ด้านจิตพิสัยและสมรรถนะ Soft Power ยุคใหม่

ผลจากการทำงานร่วมกันเป็นทีมตลอดกระบวนการจัดการเรียนรู้ ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดการบ่มเพาะเจตคติเชิงบวกต่อวิทยาศาสตร์ (Scientific Attitudes) และเกิดสมรรถนะ Soft Power ยุคใหม่ที่สอดคล้องกับความก้าวหน้าทางสังคมใน 3 มิติหลัก

1. การคิดสร้างสรรค์และยกระดับภูมิปัญญาท้องถิ่น ผู้เรียนร้อยละ 90.00 มีความตระหนัก เห็นคุณค่า และมีเจตคติที่ดีต่อวิทยาศาสตร์ โดยสามารถนำวิทยาศาสตร์ไปประยุกต์และเพิ่มมูลค่าให้แก่ทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่นของตนเอง

2. การทำงานร่วมกันและการเป็นผู้นำ ผู้เรียนร้อยละ 93.30 แสดงออกถึงทักษะกระบวนการกลุ่มในระดับ "ดีเยี่ยม" มีการแบ่งบทบาทหน้าที่ ยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่าง และร่วมกันทำงานแก้ปัญหาตามกระบวนการกลุ่มได้อย่างเป็นเอกภาพ

3. การสื่อสารและการเล่าเรื่องเชิงสร้างสรรค์ ผู้เรียนร้อยละ 86.60 มีทักษะการสื่อสารและการเผยแพร่ข้อมูลทางวิทยาศาสตร์ที่ซับซ้อนให้เข้าใจง่ายผ่านการออกแบบอินโฟกราฟิกและการสร้างสรรค์สื่อวิดีโอสั้นเพื่อรณรงค์ป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกแก่ประชาชนในชุมชนรอบสถานศึกษาอย่างสร้างสรรค์

3.4 การขยายผล

การดำเนินงานพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ด้วยกระบวนการสะเต็มศึกษา ร่วมกับแนวคิด Project-based Learning ได้ทำการขับเคลื่อนกระบวนการจัดการความรู้ (Knowledge Management: KM) เพื่อขยายผลและเผยแพร่ผลงานนวัตกรรมอย่างเป็นระบบใน 3 ระดับ ดังนี้

1. การขยายผลภายในสถานศึกษา (Internal Institutional Scaling)

ได้นำกระบวนการและองค์ความรู้จากการพัฒนานวัตกรรม เข้าสู่ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) ของกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เพื่อเป็นแนวทางให้เพื่อนครูนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ไปปรับประยุกต์ใช้ในรายวิชาอื่น ๆ มีการขยายผลโดยนำหลักสูตรโครงการ "ปฏิบัติการ SPYN-Zero" และการพัฒนาสารสกัดสมุนไพรจากจำปาจัดลูกน้ำยุงลาย บรรจุเข้าเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรม STEM เน้นการบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นร่วมกับวิทยาศาสตร์ในระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลาย (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6) ของโรงเรียนทั้งหมด เพื่อสร้างความยั่งยืนเชิงโครงสร้างหลักสูตร

2. การเผยแพร่ผลงานสู่ภายนอกสถานศึกษา (External Dissemination)

นวัตกรรมการและชิ้นงานของผู้เรียน เช่น สิ่งประดิษฐ์ "หมวกพัฒมจีวมหัศจรรย์" และ "สมุนไพรจากจำปาจัดลูกน้ำยุงลาย" ได้รับการนำไปจัดแสดงในนิทรรศการเปิดโลกวิชาการ (Open House) นิทรรศการแสดงผลงานในระดับกลุ่มโรงเรียน และระดับภาคเหนือ เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้เชิงประจักษ์แก่คณะครูและบุคลากรทางการศึกษาที่สนใจ

3. การสร้างเครือข่ายความร่วมมือและบริการวิชาการแก่ชุมชน (Networking and Community Service)

ขยายผลความรู้จากห้องเรียนสู่การใช้งานจริงในชุมชนรอบสถานศึกษา โดยประสานความร่วมมือกับประสานความร่วมมือกับประธานชุมชนบ้านสันป่ายางหน่อม ในการขยายผลนวัตกรรม "สมุนไพรจากจำปาจัดลูกน้ำยุงลาย" จากห้องเรียนสู่การใช้ประโยชน์จริงในชุมชน ผ่านกระบวนการสาธิต ถ่ายทอดเทคโนโลยี และแจกจ่ายเพื่อใช้ควบคุมแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลายในครัวเรือน

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2566). นโยบายและแนวทางการขับเคลื่อนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เพื่อยกระดับสมรรถนะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21. สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.
- กระทรวงวัฒนธรรม. (2567). แผนยุทธศาสตร์การส่งเสริม Soft Power และการยกระดับทุนวัฒนธรรมสร้างมูลค่าเพื่อเศรษฐกิจสร้างสรรค์. โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กองการศึกษา เทศบาลเมืองลำพูน. (2567). ยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาและแผนพัฒนาท้องถิ่น (พ.ศ. 2566-2570) เพื่อการยกระดับคุณภาพการศึกษาและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่. กองการศึกษา เทศบาลเมืองลำพูน.
- จรรยา ใต้ทอง. (2565). การศึกษาเปรียบเทียบประสิทธิภาพของสารสกัดจากพืชสมุนไพรท้องถิ่นในการควบคุมและกำจัดลูกน้ำยุงลาย. วารสารวิจัยและนวัตกรรมท้องถิ่น, 10(2), 92-98.
- ชาติรี ฝ่ายคำตา. (2567). การจัดการเรียนรู้สะเต็มศึกษา (STEM Education) และกระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรมเพื่อการพัฒนานวัตกรรมบนฐานชุมชน. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ทิตนา แชมมณี. (2566). ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ (พิมพ์ครั้งที่ 26). สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ. (2562). การพัฒนาทักษะการคิดและการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตรง (Experiential Learning) ในศตวรรษที่ 21 (พิมพ์ครั้งที่ 3). เทคนิคการพิมพ์.
- พิชิต ฤทธิ์จรูญ. (2557). หลักการวัดและประเมินผลการศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 9). แฮส ออฟ เคอร์มิส.
- พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์, และ พรทิพย์ แข็งขัน. (2568). การประเมินตามสภาพจริง (Authentic Assessment) และการจัดกระบวนการเรียนรู้เชิงรุกระดับประถมศึกษา. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รักษพล ธนูน่า. (2566). การพัฒนาทักษะ Soft Power และความเป็นนวัตกรรมของนักเรียนยุคใหม่ผ่านการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน. วารสารครุศาสตร์และสมรรถนะแห่งอนาคต, 5(1), 115-120.
- รักษพล ธนะจำรัส. (2567). งานวิจัยเชิงวิทยาศาสตร์ระดับท้องถิ่นและพหุภาคีประยุกต์ในการแก้ปัญหาสุขภาพชุมชน. กราฟิการพิมพ์.
- โรงเรียนเทศบาลสันปายางหนองม. (2566). รายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษา (Self-Assessment Report: SAR) ประจำปีการศึกษา 2566. โรงเรียนเทศบาลสันปายางหนองม กองการศึกษา เทศบาลเมืองลำพูน.
- โรงเรียนเทศบาลสันปายางหนองม. (2567). รายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษา (Self-Assessment Report: SAR) ประจำปีการศึกษา 2567. โรงเรียนเทศบาลสันปายางหนองม กองการศึกษา เทศบาลเมืองลำพูน.
- โรงเรียนเทศบาลสันปายางหนองม. (2568). รายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษา (Self-Assessment Report: SAR) ประจำปีการศึกษา 2568. โรงเรียนเทศบาลสันปายางหนองม กองการศึกษา เทศบาลเมืองลำพูน.
- ศิริชัย กาญจนวาสี. (2548). ทฤษฎีการทดสอบแบบดั้งเดิม (พิมพ์ครั้งที่ 5). สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2566). ความท้าทายในการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนเพื่อก้าวทันสังคมอนาคตในยุค BANI World. 21 เซ็นจูรี.
- สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดลำพูน. (2568). รายงานระบาดวิทยาและสถิติอุบัติการณ์โรคพาหะนำโรคในพื้นที่อำเภอเมืองลำพูน ประจำปี 2568. กลุ่มงานควบคุมโรคติดต่อ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดลำพูน.

ภาคผนวก

ตัวอย่างแผนการจัดการเรียนรู้
ตามการจัดการเรียนรู้สะเต็มศึกษาร่วมกับแนวคิด Project-based Learning

QR Code หน่วยการเรียนรู้บูรณาการ "หมวกพัฒลมัจฉาอัจฉริยะ" ในภาคเรียนที่ 1

หน่วยการเรียนรู้บูรณาการ "ปฏิบัติการ SPYN-Zero : การศึกษาเปรียบเทียบประสิทธิภาพของสมุนไพรท้องถิ่นรูปแบบผงชาในการกำจัดลูกน้ำยุงลาย" ในภาคเรียนที่ 2

ภาพทำกิจกรรม “หมวกพัฒลจีวมหัศจรรย์”

ภาพทำกิจกรรม “ปฏิบัติการ SPYN-Zero ”

ตัวอย่างรายงานโครงงานวิทยาศาสตร์

QR Code โครงงานวิทยาศาสตร์ เรื่อง หมาวกพัฒลมจิwmพัศจรรย

QR Code โครงงานวิทยาศาสตร์ เรื่อง ปฏิบัติการ SPYN-Zero : การศึกษาเปรียบเทียบประสิทธิภาพของสมุนไพรท้องถิ่นรูปแบบผงชาในการกำจัดลูกน้ำยุงลาย

การขยายผลต่อชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC)

ผลงานนวัตกรรมและชิ้นงานของผู้เรียน เช่น สิ่งประดิษฐ์ "หมวกพัฒลมจีวมหัศจรรย์" และ "สมุนไพรกำจัดลูกน้ำยุงลาย" ได้รับการนำไปจัดแสดงในนิทรรศการเปิดโลกวิชาการ (Open House) นิทรรศการแสดงผลงานในระดับกลุ่มโรงเรียน และระดับภาคเหนือ

งานเปิดบ้านวิชาการ SPYN Open House 2026

การแข่งขันทักษะทางวิชาการ ระดับเทศบาล โรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองลำพูน

การประกวดแข่งขันทักษะทางวิชาการ ระดับภาคเหนือ ครั้งที่ 21 ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2569

รางวัลที่ภาคภูมิใจ

ได้รับรางวัลรองชนะเลิศอันดับที่ 1 การประกวดแข่งขันโครงงานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 การแข่งขันทักษะทางวิชาการ ระดับเทศบาล โรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองลำพูน

ได้รับรางวัลชนะเลิศ การประกวดแข่งขันโครงงานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6
การแข่งขันทักษะทางวิชาการ ระดับเทศบาล โรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองลำพูน

ได้รับรางวัลระดับเหรียญทอง ลำดับที่ 9

การประกวดแข่งขันโครงงานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6
การแข่งขันทักษะทางวิชาการ ระดับภาคเหนือ ครั้งที่ 21 ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2569